

Культура Front

Ю Р И Н Д А Л Ы Г:

Ичот да шөр школажасын велөдан программажас да режим жылыс.

ВКП (б) Крајком Коми Обком доклад куға август 20 лунса резолюција.

Крајкомлыс индөджассө большевистскөжа нуддөмөн бырөдам прорывжас.

Вузжасын да техникумжасын велөдан программажас да режим жылыс.

УРОдОВ—Школажас бердын лөбдны-паскөдны овмөс.

Ыжыд пролетарскөж писатель А. М. Горкij творчестволы 40 во.

Льенin Горкij жылыс.

ГОРКИJ—Коджаскөд ти „Культура мастержас“.

ДОЦ. КРИНИЦКИЙ — Задачи научно-медиц. об-ва в связи с планированием здравоохран.

8

[Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

[Faint, illegible text in the middle section.]

[Faint, illegible text in the lower middle section.]

[Faint, illegible text in the lower section.]

[Faint, illegible text in the lower section.]

[Faint, illegible text in the lower section.]

[Faint, illegible text at the bottom of the page.]

НЖ Коми
1-2

Мувьв профетарийяс, әтүвтәҗ!

КУЛЬТУРА ФРОНТ

ВКР (в) ОК Культпропән, Овонолән
да Овпрофсоветлән орган.

Ретә вьд тәлһьһп әтһьҗ.

1932 во, август, 8 №

Г.Л.Б. в Лнгр.
Ц. 1933 г.

Ськтывкар, Пединститут № 111

Ичөт да шөр школајасын велө- дан программајас да режім җылыс

ВКР(б) ЦК-лөн 1932 во август 25-өд лунса постановленьө

ВКР(б) ЦК пасјө, мыј ичөт да шөр шко-
лајасын РСФСР паета бөрја воас лоізы төд-
нана вөрчөмјас, коді жітчөма всеобуч нуөдө-
иөн да чорыд (определөннө) планјас, про-
грамма, расписаньө подув вылын сїстемати-
ческөја наукајас бостөм вылө вужөмөн. Сө-
мын абу-на помөҗ бырөдөма школаын мед-
ыҗыд тырмытөмторјыс, коді лоө сені мыј
школаын велөдөм оз сет тырмымөн обще-
образовательнөј знаньөјас да омөла пөртө
техникумјасы да ғырыс школајасы, тыр
грамотаа, наукајасыс основасө (фізика, хи-
міја, математика, аскыв, географја с. в.) бу-
ра төдыс јөзөс лөсөдан мөг. (ВКР(б) ЦК-ө
1931 воа сентябр 5 лунса постановленьө).

Медса ыҗыд помкаөн талы лооны про-
граммајасын сузсытөм торјас (торја-нын шко-
ла мөд концентрын—5, 6, 7 группајас и),
школа ужын методјаслөн омөлувыс, нарком-
просјасань да најө меставывса органјасань
методическөј вескөдлөм омөла нуөдөм, шко-
лаын омөл дисциплина, а мукөд дырјыс
некушөм дисциплина ны пөрадок абутөм.

Сїз-жө колө пасјыны, мыј школнөј сїсте-
ма төрјалан әвенојас костын абу жітчөмыс,
мыј вөсна ичөт да шөр школа лезән конҗин-
гент серғыс ны төдөмаун серғыс оз өтве-
чәҗ техникумјасө, вузјасө ыпрөм вылө кадр-
јас гөтөвітан мөгјасы.

ВКР(б) ЦК шуө;

I. Велөдан программа- јас җылыс

Централнөј Комітет 1931 во сентябр 5
лунса шуөм бөрын РСФСР-са Наркомпрос-
лөн ичөт да шөр школајасылы велөдан про-
граммајас, торја-нын воzza шупөда школајасылы
программајас, знаньө објөм серті лоізы вы-
лынжыкөс да велөдан материал располөжитөм
куза сїстематическөјжыкөс воzza вьса про-
граммајас серті. ЦК лыддө, мыј најөын пыр-
та ем ыҗыд сузсытөмторјас д ыге колө
5, 6, 7 в. в. программјассө переработаҗты.

Программајасын медыҗлд сузсытөмторј-
сөн лооны:

а) Программајасө вывті ыҗыд материал
пыртөм, коді вәјдө сетчө, мыј һекымын
дисциплинајас школаын велөдчөны термасөмөн
а знаньөјас да навыкјас челаҗјасөн оз чо-
рыда усвајивәҗчыны да оз закрепляҗчыны
(математика куза—7 группаын стереометрија
жүкөд, литература куза—велөдан программа-
јасө челаҗлы гөгөрвөтөм материал сујөм да
с. в.).

б) Торја программајас костын сузсытөм жі-
төд, а мукөд дырјыс весіг некушөм жітөд
абутөм торја-нын математика да черченнө
программајас костын, сїз-жө математика, фи-

промышленность, візму ужалом, соэкономі-
чэскай сьбём, с. в.)

к) Політэхнічэскай школыны трудовай об-
ученьо нуодомлы выжыд значеньо пунктмөн,
лыдфыны коланаон труд куза программаяс
выл пөв лөөдны, медым збылвыло велөд-
чөмлон лоө производительной ужкөд жітөд да
„производство главной отраслиясылы теорія
да практика вылын ВКП(б) программа велө-
дөм“, Ленин индөдясөн туйдөдчөмөн, мыі
політэхнічэскай принцип оз кор быдтор выло
велөдөм, но корө өнія индустријалыс подув-
јасө велөдөм“ (Наркомпрос доклад куза
1920 в. сентябр 26-27 лунјасө ВЦК 7 со-
зывает 3 сессія вылын Ленинлон гіжөдјас).

Татыс колө мед вөлі, кыз индыліс Ленин,
сөщөм „політэхнічэскай образовањөлон по-
дывјас“, „электричэстволыс основной понат-
төјас“, „механічэскай промышленностин элект-
ричэствон ужалом“, „сіз-жө химічэскай“, „сіз-
жө РСФСР-өс электрофіцірујтан план јылыс“,
„электростанціјаө совхозө, заводө 1-3 не
ещажык“ волөм „төдны сөщөм-сөщөм агро-
номія подывјас, с. в. (разработајтны знанњө-
јаслыс дөтальөј мінімум)“.

Такөд жітөмөн да өтщөщ велөдыөјаслы шөр
школаын колө лоны обеспечитөма основной
инструментјасөн овладејтөм, пу, металл да
мукөд торјас обрабөтајтөм куза навыкјас
бөстөм.

II. Велөдчан уж орга- низуйтөм да школаын режім јонмөдөм јылыс

Пасјыны, мыі школаын велөдчан занатвө-
јас организуйтөмын, 1931 в. сентябр 5 лунөа
ЦК постановленьо бөрын лөөсөдөма буржык
пөрадөк (чорыд распісанњөјас, велөдчан уж
да занаттөјас чөткөжыка организуйтөм) көт-
өскө ЦК лөн сіјө постановленьонын вөлі ин-
дөма сы ылыс, мыі некущөд метод школа
ын велөдчөн оз вермы лоны основнойөн да
універсальнойөн, школа уж практикаын паска-
лөма, основной метод пыддө сіз шусана „ла-
бораторно-бригадној метод“ (уна школаын сі-
јө лөма універсальнойөн) кодкөд өтщөщ ко-
тыртавсө пыр да быт ужалан бригадајас, мыі
вајөдөс ізвращеньөјасө, велөдчан ужын обез-
лічкаө, велөдыслыс рөмсө чінтөмө да уна-
ыс быт велөдчыслыс аскежа ужсө игнорі-
рујтөмө.

ВКП(б) ЦК сојузса республикајас Нарком-
просјаслы щөктө лабораторно-бригадној ме-
тодлыс ізвращеньөјас бырөдны, а велөдчан
процесс школаын организујтны тащөм подув
вылын.

а) Ічөт да шөр школаын велөдчан уж ор-
ганизујтөмын основной формаон колө лоны
урок сөтөм чорыд распісанњө куза да веж-
ластөм велөдчыс составөн. Тајө формасылы
ас пышкас колө суны, велөдыс вескөдлөм
улын, уна пөлөс велөдчан методјасөн ужалом,
став группаон, бригадаон дај аскежа уж. Та-
көд щөщ быднөгөн колө лоны паскөдөма ве-
лөдчан ужын коллективной формајас, пыр да
быт ужалан бригада организуйтөм практикујттөг.

б) Велөдыс обязан систематічэскай, после-
довательнойа виставны асыс преподавајтан
дисциплинасө, быд нөгөн учебнык да нига вы-
лын чөладөс велөдчөмөн, быдсама пөлөс ас-
кежа гіжан ужјасө, кабинетын, лабораторіја-
јасын, велөдчан мастерскөјын ужалөмө велө-
дчөмөн, тајө основной методјаскөд өтщөщ пас-
кыда нуөдавны быдсама пөлөс опытјас да
пріборјас демонструуйтөм, экскурсіјајас (за-
вод вылө, музејө, вөрө му вылө с. в.); такөд
щөщ велөдыслы колө быднөгөн отсавны че-
лафлы најө велөдчан занаттөјас дырјыс сө-
кыдінјасас. Колө луныс-лунө чөладөс велөд-
ны аскежа ужө, паскыда быдсама пөлөс за-
данњөјас практикујтөмөн, кызі сіјө кутас пөч-
ны төдөмлун ас кіө бөстөм сөрві (задачајас
да упражненьөјас решајтөм, моделјас лөзө-
дөм, лабораторіјаын уж, гербаріјас чукөр-
төм, велөдчөм могыс, школа бердса участак-
јас іспользујтөм с. в.

ЦК щөктө—Наркомпросјасөс да најө орги-
јасөс школаын став велөдчан ужын быт обеспечитны
велөдыс составлыс вескөдлан рөмсө.

в) Школөса уж учөтын подулөн колө лоны
пунктөма пыр-нуөдана, быд велөдчыслыс тэр-
јөн знанњөјассө луныс-лунө нуөдана учөт.
Велөдысјаслы быт колө велөдчан уж нуөдчан
кадө төдмавын быд велөдчысөс. Тајө төдма-
лөм (изучение) подув вылын велөдыслы быт
колө быд чөвөртө помын лөөсөдны асас пред-
мет куза быд велөдчыслыс характеристіка ве-
лалөм јылыс. Учөтын да отчетностын быд-
сама пөлөс сложной схемајас да формајас—
дугөдны.

Лыдфыны коланаон став велөдчысјасыслыс во
помын проверочной испытанњөјас нуөдөм.

г) Щөктыны Наркомпрослыс өдјө лөөсөфлы
быд тора дисциплина куза методікајас, а сіз-
жө і мукөд пөлөс учебно-воспитательной уж-
јас куза (шум, лабораторіјаын, производство
вылын, школа бердса участок вылын) ве-
лөдчысјас арлыд торјалөмјас сөрві.

д) Шокыда овалывло, мыі школаса адміністрація да велодчыяс, оз бостны вниманіе выло школаын порадок нарушитом да оз петкодлыны возмостчомсо велодчыяс костын вежора дисциплина жонмодом могыс. Та вонса школаса журалыяс да велодчыяс обязанносто сужны нуодны настоживой воспитательной уж, школаын порадок торкан велодчыяс вилшасомкод вермасомон, тајо ужо общественной организацијас, бат-мамос, комсомол да пионер-организацијасос кыскомон.

а) Велодчыяс повсыс кывзытомјасос, хулигантыясос да велодчыс персоналос оскорблятыясос, школа адміністраціалыс да велодчыяслыс индодјас торкалыясос да школаса режим чегјалыясос, школа ембур шыкодлыясос либо гуавалыясос, — школаыс вотлавын срокон оти вонан кујим вооз школао пырны праватог.

е) Наркомпросјаслы шоктыны лосодны быдлуња педагогической пропаганда нуодом куца, некымын мероприяцијас, зик пыржо бостыны бат-мамјаслы гогорвоана педагогической литература лосодомо да лезомо.

ж) Школаын педагогической ужлыс эффектносто кыподом могыс да лыфдысмон, кушом ыжыд значенно тајо ужын куто школаос снабжатом сешом велодчыс ужын колана принадлежностјасон, кыз велодан пособіјас, кабинетјасо велодан аппаратура да ужалан-велодан оборудованно мастерскойјасо і мукод велодан пособіјас, кык толысса срокон лосодны план производство паскодом куца да ичот да шор школајасос велодан пособіјасон (картајасон, глобусјасон, наглядной таблицајасон, с. в.), јестественно-научной да физико-математической кабинетјаслы велодан аппаратураон снабжатом куца, а сиз-жо политической школа организуйтом выло колана велодан база лосодом могыс, лосодны план ужалан вежосјас да школьной мастерской колана станокјасон, инструментјасон да материалјасон отмоса (стандартно) оборудуйтом выло.

Производство паскодом да тајо пособіјасон школајасос снабжатом бурмодом могыс лосодны план, сизі арталомон, медым 1932-33 велодан вонан-нын добитчыны став школа ужлыс материалной велодан базын тодчана кыптом.

III. Велодчыс кадрјас жылыс

1. Тодчымонја велодчыясон активносто быдмом да уж вонса кывкутом кыптом пасјомин, ВКП(б) ЦК чорыда индо челафјасос нау-

ка основајасо велодомын, наын вежора дисциплина да коммунист-ногон велодномо да уж выло визодом воспитайтомын велодчысыс пыр отаро кыптан ролсо.

ВКП(б) ЦК Сојузной республикаса Наркомпросјасос да советской да партиной организасо шокто быдногон сетны велодчысыс колана условијас наон ответственной да почетной обязанностјас Социалистической Советской Республикајас Сојузын том поколенно велодом да воспитайтом вермомјасон нуодом выло. Велодчысыс идејно-политической судтасо общој образованносо да педагогической мастерствосо кыподом вылын быдлуња уж, ЦК-лыс да СССР-еа СНК-лыс директивајасосо продукциясон да промтоварјасон снабжатом куца-велодчыясос промышленной робочіјаскод отлаалом јылыс ыстыстог оломо портом, тождысом велодчыс шoitчом, семья, квартира понда, аскадо уждон мынтом, сизі быдлуња нуждајас бердо чуткоја относитчом—тајо ставыс коло петкодлыны советской, партиной организасон збым-выло партијалыс директивајасос Ленин-ногон велодчыс выло визодом јылыс оломо портом.

2. Велодчыясос индалом да вужодалом куца Наркомпрослы лосодны точной порадок да сизі места вылын, кодјас сувтодом, медым обеспечитома воли уж вылын опытной велодчыясос бура используйтом да насан быдлуња отсог сетом том велодчыс кадрјаслы.

Меставывса организаслы шоктыны школаын занимајтчиг дырји да сетчо лосодчигон (урокјас кешло лосодчом, самообразованно, курсјас да методической совещаннојас вылын участуйтом) велодчыясос не иещкыны общественной ужјас выло, категорически дугодны быдеама полос технической порученнојас нуодом выло селсовет, РК д. м. ужјас куца.

3. Лыфдыны коланаон техникумјасо, вузјасо, втузјасо, велодчыяслыс челафсо бостны робочіјаслыс моз-жо.

4. 1933 во јанвар медвојца луноз ОГПЗ-лы организуйтны педагогической вопросјас да знанно торја отраслјас куца велодчыяслы јона коланажык нига комплектјас борјом да мододалом тујана донон.

Наркомпрослы нигаон торгуйтыс организацијаскод отув толысса срокон јозодны велодчыяслы нига бостом да сузодом јылыс льготной условијас.

5. Наркомпрослы примитны мерајас, медым регыджык кадон бура пуктыны педагогической образованно уж, уштемјасос оинсајса да женыд срокјаса велодом, велодчыясон методика да педагогической уж инструментјас (приборјас, картајас, наглядной таблицајас, кино,

радио, с. в. велөдөм ыло бура использујтөм) ас кио бостөм ыло торја ымаанно пуктөмөн.

Быднотон паскөдны буржык уж, обрачејясые ошкөм да премірујтөм, сіз жө воын муныс школајаслыс да велөдысјаслыс вермөм-јассө учытавајтөм да вескөдлөмын использујтөм.

IV. Шөр школаын гырысжык группајас жылыс

Партијалыс программа олөмө пөртөм могыс — „бесплатној да обязательној общөј і політехнічөскөј (коді төдмөдө теоріјаон і практи-

ка ылын став главној проіводство отрасл-јасөн) образованно став чөлафлы 17 арөз сетөм жылыс“ (ВКП(б) программа), а сіз-жө регыдја кадөн общеобразовательной да політехнічөскөј төдөмлунсө шөр школаын велөдысјаслыс кыпөдөм могыс, ылыс школајаслы подготөвлөној коңгегентјас паскөдөм і шөр да ылы школајас кост арлыд серві лө-савтөмсө бырөдөм могыс, заводитны 1932-33 велөдчан восан, сізім воса політехнічөскөј школа реорганизујтны дас восаө.

Сы өсна шөктыны СССР-СНК-өс төлысөс сөрокөн ыносөдны конкретној план да ыжда-сө семілетка бөрас тајө воө организујтан 8-өд группалыс, кыз медвоzza воснов дасвоса школаан.

ВКП(б) ЦК

Комі парторганізація уж да могјас жылыс

ВКП(б) Војвыв Крајкомлөн Комі Обком доклад куза август 20 лунса резолюція

ВКП(б) Комі Обкомса секретар Колегов јортлыс доклад да ВКП(б) Војвыв Крајкомса бригадаон јуралыс Ратманов јортлыс содоклад Комі областувса парторганізація состојанно да уж жылыс кывсөм бөрын, Крајком пасјө, мыј лөнінскөј нац. политика нуөдөм, Комі областувса парторганізаціјалөн Војвыв Крај составын олөгөн лоіны вел уна успехјас партијној, советскөј, козајственној да культуриј строітельствөын, мыј сетө тырвермөм бырөдны тајө војасө экономика да культура бөксан Комі областса ужалыс јөзлыс бөрө колөмсө. Парторганізація кык воөн быдмис 69 пр., профсојузјас—9.154 морт ыло (76 пр.). ВЛКСМ—4.000 морт ыло (95 пр.).

Промышленностлөн валөвөј продукция, первојја пјатілетка нөл воөн тыртөм бөрын, лөас 132,8 мил. шајт, сы пилс јурнуөдана отраслөн—вөр промышленностилөн 120,2 мил. шајт, а вөтвоса планын вөлі шуөма та ыло 115,3 мил. валөвөј продукция да вөр промышленности 93,1 мил. шајт. Колхозјасө јуу 1 лун кешлө котыртөма 48 пр. областувса став гөл да шөркофдем овмөс пилс. Лө-

сөдөма 4 ыжыд совхоз (сы пилс 2 скөт вөзан і шабди вөзан да 1 көр вөзан), организујтөма өві МТС (19 тракторыс).

Нуөдөсө став чөлафөс ас кыв ылын ічөт школајасын всеобуч. Вөчөма ыжыд уж гырыс јөз пөвсыс неграмотност бырөдөм куза. Содтөма национальној кәдрјас гөтөвитан школајас (10 техникум, 8 ФЗУ, 2 рабфак, Комі педагогичөскөј институт). Лөдөма национальној література 8 сурс печатној мөстөз. Школајас, суд органјас да уылыс советскөј аппарат кыв ыносө корөніріујтөма.

Тајө успехјаскөд ортчөн Крајком індө вел уна гырыс тырмытөмторјас областувса парторганізація ужыс: абу тыртөма 31-32 воса вөрлөзан план (кыскасөмын 66,3пр.); чинис став пөлөс скөтлөн јурлыдыс; пошти нөті оз мун вөзө коллективізація; омөла нуөдөсны олөмө вөзүм могјас: тувсов көза план тыртөма 92,9 пр. турун ышкөма август 10 лун кешлө 59 пр., зорөдалөма 56 пр.; вьј заготовка план, чинтөмыс,—тыртөма 54 пр. воса план серві, пјатілетка завершајтан нөлөд воса зајом разбөдөма август 1 лун кешлө

64,8 пр.; областса ноль промышленној пред-пріятвѣлѣн валѣвѣј прѣдукціјаын вожынѣн тыртѣма 75,09 пр. вожына план дінын да 39,9 пр. вѣса план дінын. Коммунално-жіміщној строїтелство план тыртѣма 19 пр. Вѣр промышленностлы пыружалыс робѣчѣј кадр лѣбѣдан план да налы културно-бытѣвѣј условїїјас лѣбѣдѣм орѣдѣма да сы вѣсна болшевік ног вермасѣм оз мун.

Тажѣ став прорывјасыс лоїсны політїческѣј ѣшыбкајас вѣчѣм понда, Комї Обкомѣн да райкомјасѣн організациѣнно-партїїној да массово-полїтїческѣј уж јавѣ пырѣді пуктытѣм понда.

Массѣвѣј-полїтїческѣј уж пырѣді, ужалыс массаѣс мобїлізутѣм пырѣді вѣліны адміністрїруйтѣмјас колхознїкјас вылын (медѣбрја мѣс мырѣдѣн ѣтувтѣмјас) да једїнолїчнїкјас вылын (штрапјас да с. в.), уна рајонын рїкјас да сельсѣветјас оз тырдѣнѣн дѣнјавны једїнолїчнѣј секторѣс кѣжајственнѣ-полїтїческѣј моҗјас нуѣдѣмын да колхозјасѣс організација да овмѣс боксан јѣнмѣдѣмын. Уналаын (Кулѣмдїн, Усвїдылма), кулакјаскѣд вермасѣм пырѣді классѣвѣј бѣїтелнѣс вѣлі ныжмѣма сетѣз, мыј откымын робѣтнїкјас јїтчалѣмаѣс кулакјаскѣд.

Сѣветјас асланыс практическѣј ужын ес сполна пѣртны олѣмѣ ВКП(б) ЦК декабрса пленумлыс решеннѣјас сѣветјасѣс колхозјасланыѣ чужѣмбанѣн перестроїтѣм јылыс. Емѣсѣтѣм норасѣмјас да шыѣдѣмјас аскадын вїдлавтѣг колѣмјас, кодї вѣјѣ массасыс торјалѣмѣ (вїдлавтѣм 400 шыѣдѣмѣ). Обїсполком ес нуѣд дїфференцірованнѣј вѣскѣдлѣм раїсполкомјасѣн да сельсѣветјасѣн. Профорганјас абу пыр чуткѣјѣс ужалыс јѣз јуаѣмјас вылѣ, езна зїкѣз матыстчыны вѣрлѣзыс робѣчѣјјаслы културно-бытѣвѣј обслужїваннѣ сѣтѣм могыс, а вѣрын уналаын ес јурнуѣдны робѣчѣј масса возмѣстѣмѣн (соц. орджыѣм, сојузјас шлѣнѣ кыскѣм да с. в.).

Конкретнѣј дїфференцірованнѣј руководство да отсѣг пырѣді, практикуйтѣс уполномоченнѣјјасѣс помтѣг ыстѣм, кодјас меставысва организацијајаслы иніціатївасѣ асаныс вѣжїсны—тупкїсны. Ез вѣв проверка да контрол прїмїтѣм решеннѣјас олѣмѣ пѣртѣм вылѣ.

Омѣла паѣкѣдѣма аскрїтїка. Квајт їсторїческѣј индѣд Сталїн јѣртлѣн нуѣсѣ олѣмѣ быд ѣвѣноын омѣла, торјанїн вѣрпромышленностын.

Комсомол омѣла нуѣдѣ олѣмѣ решеннѣјас ставсојузаса да крајуеа конференціјајаслы сојуз пышкын да беспартїїној том јѣз пын політїко-воспїтателнѣј уж пуктѣм јылыс, оз тырмымѣн енергіјаѣн вермас технїка тѣдмалѣм

вѣсна да ужын соціалїстїческѣј формајас паскѣдѣм вѣсна.

Оз мун уж нывбабајас пѣвсын, кодї комї сїктын вывтї колантор. Абу тырмымѣн бура проработатѣтѣма да тѣдмѣдѣма ужалыс јѣзѣс колхозјас строїтѣм јылыс да сѣветскѣј вувасѣм јылыс партїја да власт колана решеннѣјасѣн.

Комї Обкомлыс ужсѣ — вѣлуна медгырыс кѣжајственнѣ-полїтїческѣј моҗјас олѣмѣ пѣртѣмѣн, а сїз-жѣ сѣветскѣј органјаслыс ужсѣ лыдѣдыны омѣлѣн (неудѣлетворїтелнѣјѣн).

Медыжыд моҗјасѣн Комї областса парторганїзацијајалы лыдѣдыны:

1. Партїїялыс лѣнїнскѣј націѣналнѣј полїтїка кызынсѣ вѣскыда нуѣдѣмѣн, ѣткымын комї парторганїзацијајас ес чорыда косаныс велїкодержавнѣј шовїнїзмкѣд, кодї в частностї петкѣдчыс сен, мыј ѣнѣз-на оз тыр дѣнѣн дѣнјавсы, а мукѣдлаын вѣскыда їгнорїруйтѣс партїїалѣн дїректїва комї кыв вылѣ став аппарат областын вужѣдѣм јылыс, мыј объектївнѣја отсалѣ петкѣдчыны меставысва націѣналїзмы. Крајком щѣктѣ Обкомѣс да став парторганїзацијајасѣс чорыда нуѣдны націѣналнѣј полїтїка, чорѣдны тыш велїкодержавнѣј шовїнїзм петасјаскѣд, кызі медыжыд опастносткѣд націѣналнѣј вопросын, да местнѣј націѣналїзм петасјаскѣд, пуктыны сїстематїческѣј їнтернаціѣналнѣј воспїтаннѣ робѣчѣј да ужалыс масса пѣвсын. Крајком щѣктѣ партїја Обкомѣс 33-ѣд во заводїтчїг кѣжлѣ помавны став сѣветскѣј, кѣжајственнѣј аппаратјасын да общѣственнѣј организацијајасын комїѣдѣм.

2. Зїкѣз перестроїтны Обкомлыс да райкомјаслыс улысса ѣвѣнојасѣн вѣскѣдлан сїстемасѣ да методјасѣс, рајѣнѣс, јачѣјкаѣс, прѣдпрїятѣвѣѣс, солхозѣс да колхозѣс конкретнѣја їзучїтѣмѣн да бура тѣдѣмѣн, обеспѣчїтны сїстематїческѣј ловја руководство актївѣс їзучїтѣмѣн, партїїно-массѣвѣј да воспїтателнѣј уж. ВКП(б) Крајком да Крај КК ѣтувја јуҗса пленум решеннѣјас сертї, паскѣдѣмѣн.

ВКП(б) Обком да РК јас ѣбјазанѣс пуктыны зѣв ыжыд вынїманнѣ организациѣнно-партїїној уж вылѣ, мыј могыс колѣ меджеҗыд срокѣн јѣнмѣдны Обкомлыс да райкомјаслыс оргїнструкторскѣј кадрјас подготѣвленнѣјжык партработнїкјасѣн.

Кызі правїлѣ, уполномоченнѣјјасѣс ыставны сѣмын стѣг вылѣ да меставысва организацијајас распораженнѣ улѣ.

3. Медыжыд моҗѣн Комї областса сѣветјаслы колѣ лѣны ВКП(б) ЦК декабрса пленумлыс решеннѣјас олѣмѣ нуѣдѣм,

вөр промышленностөн да візму овмөс реконструіруйтөмөн, көзайственно-політическөй кампаньојас нуөдөмөн быдлуңа вескөдлөм, мыҕ моҕыс: шөктыны Коми Обкомөс да Коми Обисполкомса фракцияөс вымпөв відлавны да јонмөдны советскөй органјаслыс вескөдлана составө буржык роботникјасөс советјасө сетөмөн, выдвіженечјаскөд да первој-на вескөдлана уж выло пуксыс роботникјаскөд торја уж пуктөмөн; ловзөдны уж советса секціяјаслыс, мобілізујтны робочөй, колхознык, гөһ да шөркөддем крестана массөс партија да правітельство бөрја решенњојас гөгөр, быд звенонь революціонној законност нуөдөм обеспечітөмөн. Обисполком фракціялы пуктыны зев чорыд контрол Рікјас уж вылын, обеспечітны пыр-жө став шыөдчөмјас да норасөмјас, коді воө ужалыс јөзөан, по существу відлаалөм, прімітны мерајас пырөс-пыр став вөчөм перегібјас справітөм выло, пуктыны советјаслыс ужсө сізі, мед ез вермы лоны адміністраіруйтөм да ошыбкајас мөд пөв вөчөм.

4. Колхозјас стрөітөмын торја вымаңныө колө пуктыны вөчөм перегібјас справітөм выло да ВКП(б) ЦК-лыс март 26 лунса постановленьө оломо нуөдөм выло, мыҕ моҕыс воан декадаө спеціално відлавны став шыөдчөмјас да норасөмјас населеннөлыс. Та моҕыс лөөдны Обисполкомлыс спеціалној комісеіјајас да мөдөдавны најөс рајонјасө відлавны шыөдчөмјас, комісеіјајасө шөктыны прімітавны местајас вылын практическөй мерајас вөчөм перегібјас Крајком решенњө сертө збылыс справітөм выло.

Колхозјасөс организација да овмөс бокөан јонмөдөмын өнїја кадны главној торјөн лоө урожај ідралан кампанњө бура ештөдөм, колхозныкјаслыс докод содтөм да докодјасө лунуж сертө мүчкі јуклөм; сы понда шөктыны Коми Обкомөс да рајкомјасөс торјөн өөрнөтны первојја партсобранњөјас вылын колхозјаслыс докодјас јуклөм јылыс август 16 лунса Крајком постановленьө куза, прікрепітны быд 3-5 колхоз діно областувса да рајонувса ответственној роботникјасөс сетчөз, кытчөз оз помаө 1932 вөса докодјас јуклан ужыс; паскөдны массөвөј уж колхозса актөвкөд, партија да правітельство медбөрја решенњөјас сертө, организуйтны медбура ужалөмыс прімерјас пөгкөдлөм, нуөдны сістематическөй уж гөһ да шөркөддема өтка олысјасөс колхозө кыскөм куза, чорыда вермасны адміністраіруйтөмкөд да колхозјас кістөм мога кулацкөй вылазкајаскөд.

5. Шөктыны Обкомлы да Обпрофсовет фракціялы, партија решенњөјас сертө,

Ставсојузса 9-өд да Крајувса 2-д профсојузнөј сјездјас шуөмјас сертө, вужвыјөн перестроітны уж областса профсојузјаслыс, пуктыны шөр вымаңно соціалістическөй формајас ужын (соцордјысөм да ударничество) паскөдан да јонмөдан вопросјас выло, культурисбытөвөј обслуживанњө робочөјјас пөвсын пуктөм выло, профсојуз шлен лыд содтөм выло да таріфно-норміровочној уж выло. Зев ыжыд моҕөн Коми областса профсојузјаслөн лоө націоналној пролетарскөй кадрјас лөөдөм, Коми областса промышленностө најөс кыскөм, налыс квалифікаціјасө массөвөј подготовка да переподготовка пыр кыпөдөм, сіз-жө націоналној профактөв быдтөм.

6. ВКП(б) Коми Обкомлыс вымаңнөсө бергөдны (обратить) комсомолөн партиној вескөдлөм вужөан бурмөдөм выло торја, нын улысса звенонь (јачејка, группа), медым:

а) кыпөдны классөвөј бојеспособностөсө комсомол организацијалыс, чорзөдны партија генералној тујвөзыс кежөмјаскөд вермасөмсө да націоналној вопросын бөкө кежөмјаскөд вермасөмсө;

б) чорзөдны сојуз пыщкөсса політөко-воспітавельној да массөвөј уж организацијаын, кызі мед главној моҕ;

в) воөд нөшта выло кыпөдны комсомоллыс организуйтана рољсө націоналној овмөс да культурној строітелствоын.

Та кузта шөктыны Коми Обкомөс төлыс срокөн:

а) прөверітны составсө да ужсө организација быд звенөө (комсомол, піонер) прікрепітөм партиечјаслыс да јонмөдны тајө составсө выдержанној коммуністјасөн;

б) кыскыны өвїтөг став комсомолөчөс да 30 пр. не еща робочөј да колхозној том јөзөс төвоа формаа партино комсомолскөй проөвещенњөө. Торјөдны пропаганда уж выло комсомолө төв кежлө 200 пропагандіст-коммуністөс;

в) сентябр-октабр төлысјасын нуөдны переподготовка комсомолскөй улысса актөвалы, совхозса, колхозса, МТС, заводса јачејкајаслыс секретарјаслы (рајонувса да областувса курсјас пыр);

г) прөверітны качество соціалістическөй ордісөмлыс да ударничествольыс да тани комсомолөчјаслыс участуйтөмсө; кыскыны 100 пр. выло став комсомолөчөс ставсојузса 7-өд конференціјаөн сувтөдөм моҕ настојщөј ударникјасөс воспітајтөм јылыс өлөмө нуөдөмө, торја вымаңно пуктыны соцордјысөмөс вылі шупөдө вужөдөм выло (хозрасчөт, раціоналізаторскөй двіженњө, „суөдны і панјыны“ бригадајас да с. в.).

7. Щоктыны ВКП(б) Комі Обкомс да райкомјассө пырыс-пыр вöчны чорыд перелом нывбабajas кост ужын, лöсöдны делегатскöй собраннöјас быд селсоветын, колхозын, совхозын да предприятиöтын, нуöдны нывбабajas пöвсын систематическöй уж најöс содстроительствон активнöја отсасын кыскöм куза, медбур производственница-ударницајассө партјао кыскöм куза да советскöй, хожагственнöј да колхознöй организација быд эвеноö вьскöдлана уж вьлө најöс выдвигайтöм куза. Комі Обкомлы индaвны практическöй мероприятöјас чьладлы учреждениöјас паскöдöм вьлө да нывбабajasлы культурно-бытöвöј обслуживаннö бурмöдöм вьлө.

Щоктыны Комі Обкомс да областса райкомјассө 10 лун срокön индaвны быд делегатскöй собраннöлы торја вьскöдлыејассө, нуöдны накöд жеңыдик курс, закрепитны најöс тајö уж вьлө. Лöсöдны делегатскöй собраннöөн вьскöдлыејассө мöд местаö бостан пöрадок сöмын РК санкцијаөн.

8. Щоктыны Комі Обкомлы пырыс-пыр-жö вöчны перелом партпросвещениö ужын РК-сын да ячејкајасын, медым сьнтябр—октябр тöлыејас чöжөн районјасын кыскыны партучабаö став кандидатјассө да партија шленјассө, кодјас абу кыскöма гырыежык формаа партпросвещениö.

Пырыс-пыр-жö вьлпöв видaвны пропагандистјас став составсö, партсөгыс беспартијнöјассө ужсыс мьздöмөн да öни-жö районјасын паскыда нуны курсјас пропагандистјассө вьлөдöм куза, медым нојабр 1 лун кьжлө вьлөдны да переподготовитны 150 пропагандистыс не ешажык.

Крайком щоктö Комі областувса парторганизацијаөс чорыджыка вьзöдлыны партпросвещениö качество вьлө да идеологическöй выдержанност вьлө, та мogyс пропагандистјаслы состав бурмöдöмөн сетны налы быд-лунја отсöг, чорзöдны контроль да пропагандистјас ужын проверкасö, бырöдны обезличка партпросвещениö ужын, чорзöдны пропагандистјаслыс, партячејкајаслыс да ВКП(б) РК-јаслыс партпросвещениö куза кывкутöмсö.

Нуöдны партиактивын 5-10 лунса курсјас, лекцијајас, докладјас, теоретическöй вечерјас Маркс-Энгелс, Ленин-Сталин ужјасөн тöдмöдöд мogyс да проработайтны мед гырыс вопросјассö партија политикаыс. Проверитны синајса партучебасö да портны олöмö ЦК да Крайкомлыс директивајассө синајса вьлөдчыс-јаслы вьлөдчыны нормальнöј условийөјас лöсöдöм жылыс.

Щоктыны Комі Обкомлы тöлысса-срокön јонмöдны руководящöј партинöј робовникјасөн

„Ворлезыс“ газет, бостны ОК аппаратö инструкторјассө печав куза да лöсöдны районувса газетјасын редакцијаса аппарат 3 мортыс не ешажык (редактор, секретар, массовик).

Став печатыслы областын решивельнöја бостыны ассыс ужсö перестроитöмö ЦК да Крайком решениöјас сьрти, печатын ударник-јаскöд ужалöмын бригаднöј метод паскыда нуöдöмөн, Рабеемкорјаслыс сьлтјас чукортавлöмөн, торја вопросјас куза реидјас нуöдöмөн да оперативнöј релс вьлө вопросјас куза гижöмсö вужöдöмөн.

9. Комі областувса парторганизацијалы нöшта-на јона колö чорзöдны выманнöсö областын култстроительство нуöдöм вопросјас вьлө.

Локтан кадын медицинаин, колö вьзöдлыны војтырöс вьлөдөн мөгјас вьлө, југдöдчан уж нуöдөн сьтö кадрјас бöрјöм, да лöсöдöм школајас ремонтјуйтöмын да вьлөдчан пособий-јасөн комі кыв вьлыын обьсечитöмын став выныс отсöг естöм, а сиз жö-и материально-правовöј положениö вьлөдчыслыс бурмöдöм —лыддыны партинöј да советскöй организацијајаслыс боевöј мөгөн вьлө вьлөдчан вова уж паскöдöмын.

Комі Обкомлы, райкомјаслы да партячејка-јаслы пуктыны оперативнöј руководство тајö мөгјассö олöмö пöртöмын.

10. Көти овмөс да культура боксаң област водын сулалöны гырыс мөг-јас да перспективајас, öнöз ВКП(б) Обком да РК-јас ез-на колана ног вьзöдлыны кадр-јас лöсöдөн вопросјас вьлө, а сы вöсна öнöз-на подготовленинöј кадрјас јона-на оз сузсыны, а кодјас и емöс, колана условийөјас лöсöдтöм вöсна оз закрепляйтчыны.

Щоктыны Крайком бердса Оргинстралы, Распредотделлы да Культпроплы дас лунја срокön Комі областлы кадрјас лöсöдöм да переподготовитöм куза мероприятöјас нуöдöм вьлө лöсöдны сьшöм сивема, мед ескö руководящöј областувса активыс подготовляйт-чис да переподготовляйтчис крайувса вынөн да средствојасөн, а мукöд ужалыс-јасыс Комі областувса вынөн да средствојасөн. Лöсöдöм мероприятöјас пуктыны вынөдöм вьлө Крайком бјуро вьлыын.

11. Пасыны, мьј öткымын крайувса организацијајас, көб и вöлины Крайкомсаң индöдјас да директивајас, ез матыстчыны Комі област тöдмалöмö, ез нуöдны дифференцированнöј руководство, мьј лöб вь-ликöдержавнöј шовинизмöн петасөн.

Щоктыны крайсполком, КСПС-Крайпотреб-сојуз бердса фракцијалы да Уполнаркомьс-лы кык лунја срокön лöсöдны практическöј

мероприятёнас Коми областы овмөссö кы-
пöдöмын отсöг сетöм куза да быдлуижа диф-
ференцированной руководство крајувса орган-
јасоан лөсөдöм куза да сетны вынөдöм вы-
лö Крајкомö.

12. Коми областса мөд пјатилетка во-
зын сулалыс зев гырыс могјас—
стрöитны вөр да целлюлоза бумага комбинат-
јас, јона содтыны промышленной вөрлезöм,
паскөдны вылö отраслјас народной овмөслыс:
изшом да нерп перјöм, стрöитны метал-
лургической да металлообработывајущöј пред-
пријатёјас, лөсөдны зумыд технической подув
визму овмөсын социалистической реконструкция
нуөдöм вылö, стрöитны тужјас да с. в.—щök-
тыны областувса парторганизациясө паскөд-
ны большевик öдјасөн ужалöм, паскыда төд-
мөдны тајö ужјаснас робочöј, колхозник да
гол да щөркөддем крестана массаөс да мо-
билізуйтны налыс ужвылын възмөстчөмсö мөд
пјатилеткалыс плансö уөпехөн тыртöм вылö.
Медым тыртны плансö мөд пјатилеткалыс
уөпехөн, колö сполна да кадын бырөдны та-
вөса планјас тыртöмыс прорывјас (производ-
ственной, финансовой да с. в.)

1931-32 вөса вөрлезан планын лөыс зев
ыжыд прорыв щökтö Коми областувса партор-
ганизациясө торја бура лөсөдчыны 32-33 во-
са вөрлезан программа тыртöм вылö да лө-
сөдчигөн торја вниманьö пуктыны вөрлезан
уж механизируйтöм вылö, ковман став стрöи-
тельство срок кежлö ештöдöм вылö, став ме-
ханической оборудованьö да тракторной парк
сполна даөбз лөсөдöм вылö.

13. Пасјыны, мыј парторганизация абу
тырмымөн бура нуөдöма советской
вузасöм јылыс разјаснөвельной уж сы понда
кооперация унжыксö век-на механически јук-
лö продуктајас, самозаготовка өдва кутчы-

сöма, базарјас да колхозной вузасöм өз-на
нөти паскавны.

Крајком щökтö Коми парторганизациясө ну-
өдны олөмö ЦК да Крајкомлыс решеньөјас
советской вузасöм паскөдöм јылыс, паскыда
төдмөдны колхозникјасөс да öтка ужалыс
крестанаөс кушöм значенньöыс государствен-
ной заготовка планјас чинтöмлөн да колхозной
вузасöмлөн колхозлыс доходјас содтöмын;
обеспечитны, мед вөли первой öчередөн да
јонжыка снабжайтöма товарөн öктјасөс, öд-
јонжык нуöма товарјас потребительјас дорö,
содтыны паскыда колана товарјас вөчöм, кы-
чi государственной промышленностлыс план-
јассö ыждөдöм пыр да паскыда колан товар
вөчны цехјас лөсөдöм пыр, сiчжö товар ас-
сортментсö да лыдсö куспромартерлјаслыс,
кодлөн ролыс паскыда колана товар содтö-
мын Коми областын торја ыжыд, содтöм
пыр.

14. Крајком щökтö Коми Обкомөс
обеспечитны государственной заго-
товка планјас тыртöм (выј, шабди, шабди көј-
дыс, турун, черi да с. в.) да јитны самозаго-
товка нуөдöм государство възын основной об-
язательствојас тыртөмкөд.

15. Крајком өскö, мыј Коми обла-
стувса парторганизация, партијалыс
генеральной тујвiсö нуөдöм под вылын, пар-
тия пыщкөсса демократия да самокритика пас-
көдөмөн, кулаккөд да сiјö агентјаскөд, вөс-
кыдыв оппортунистјаскөд, кычi медыжыд
опасносткөд, да „шужавыс“ оппортунистјас-
көд өс либерализм нуөдысјаскөд да примі-
рөчјаскөд чорыда вермасөмөн, пөртас олө-
мö областувса парторганизация възын сула-
лыс могјассö да регыдја кадөн петас прорыв-
јасыс.

УДАРНІКЈАС! Көсаөј вөз радјасын ВКП (б)

Вөжвыс Крајкомлыс шуөмсö олөмö

пөртöм вөсна!

Крајкомлыг индөджассө больше- вiстскöя нуөдөмөн бырөдам прорывјас

Тауун ми печатајтам партија Крајкомлыг резолюцијасө Коми Обком доклад куға.

Областувса парторганизација тајө кадјаснас медгырые көзајственно-политическөй моҗассө оломө пөртөмын мунис ғырые прорывјасөн. Вөрлезөм куға 1931-32 вөса план ми тыртим сөмын 66,3 пр. Тувсов көза план дај көрым заптөм (турун пунктөм) нуөдөма омөла. Колхозјас течөмын, најөс организација да овмөс боксаң јонмөдөмын емөс ғырые ыльучкјас, коллективизација өдјас бөрја каднас пөшти сувтисны. Абу тыртөма планјас выј чукөртөмын, сөм мобилизүјтөмын, с. в.

Партија ЦК да правительство сетисны зев важнөй индөдјас колхозјасөс нөшта јонмөдөм могыс, советскөй да колхознөй вузасөм паскөдөм јылыс, робочөјјаслыс дај став ужалыс јөзлыс снабженчөсө нөшта бурмөдөм јылыс, революционнөй законност куға, урожай идралөм куға, с. в. Тајө зев важнөй индөджассө областувса парторганизација велуна чвеноын ез кадын, ез большевикјас косөн пөртөы оломө, торја-нин мырдөн скөт өтүвтны поңтөм јылыс ЦК-лөн постановленчө, сиз-жө советскөй вузасөм паскөдөм јылыс.

ВКП(б) Војвывса Крајком Коми Обком доклад куға сетис большевистскөй доңјалөм. Партија Крајком пасјис:

„Коми Обкомлыг ужсө велуна мед ғырые көзајственно-политическөй моҗас оломө пөртөмын, а сиз-жө советскөй органјаслыс ужсө —лыффыны омөлөн (неудовлетворительной)“.

Мыј вөсна Коми областувса парторганизација партијаөн сувтөдөм моҗас социализм течөмын нуөдис Ғырые прорывјасөн?

Та вылө зев вескыд, большевистскөй вочакыв сетө Крајком. Крајком шуө: „Став тајө прорывјасыс лоины политическөй өшыбкајас вөчөм понда, Коми Обкомөн да Рајкомјасөн организационно-партијнөй да массово-политическөй уж јавө доңјавтөм понда“.

Коми областувса парторганизација велуна чвеноын бөрја каднас партијалыс индөджассө оломө пөртөмын вөлины оппортунистическөй веңнөдлөмјас. Коми Обком өткымын случајјасөсө ез кадын вермы петкөдны ердө. Сјө лоі сы вөсна, мыј Обкомаөи, а сиз-жө областувса советскөй, профсоюзнөй, комсомольскөй

организацијаслөн ез вөв лөсөдөма конкретнөй, оперативнөй вескөдлөм. Конкретнөй вескөдлөм пыфди, быд рајонөн, торја заводјасөн, вөрчастокөн, бригадаөн, совхозөн, колхозөн вескөдлөм пыфди, бура сјөјасөс төдөмөн вескөдлөм пыфди, нуөдөс вөли уполномоченнөјјасөс, местајас вылө мөдөдалөм. А уполномоченнөјјасыс, местајас вылын ужалысјаслы отсалөм пыфди, вөли аснаныс вежөны најөс, мырфөны налыс вөзмөстчөмсө. Тајө-жө вөјдө вөли унаыс партијнөй, советскөй, профсоюзнөй организацијајас вел уна чвеноөс ужалыс јөзыс өрдөчөмө.

Та кыңа, Коми Обком аслас ужын вөчис ыскымын политическөй өшыбјас (мырдөн скөт өтүвтны поңтөм јылыс ЦК-лыс постановленчө местајас вылын оломө пөртөмсө контролүјтөм, вөлины өткымын решенчөс, кодјас вөли способствүјтөны местајас вылын перегибјас скөт өтүвтөмын вөчавны, партијно-массөвөј уж доңјавтөм).

Вел уналаын (Кулөмдин, Устцылма, Јемдин) парторганизација ужын вөли классөвөј суслун ыңжмөм, оппортунистическөй уж нуөдөм, а өткымын ужалысјас вескыда вөли јитчөмаөс кулакјаскөд.

Областувса парторганизација ужын вел уналаын вөли мунө массөвөј уж пыфди куш администрүјтөм колхозјас вылын, колхозникјас пөвсын. Од вөли сешөм фактјас, кор колхозјаслы сөталөны вөли чорыд сөдтөда заданчөс вөрлезөм куға (Јемдин рајон). Емөс сешөм фактјас, мыј ыскымын өиктјасын ужалысјас массөвөј уж пыфди јөз пөвсын „ужалөны“ вөли штрафјасөн (Шојнаты). Колө вескыда шуны—революционнөй законност вөсна тыш мијан областын колана ног, кыз шөктө большевистскөй партија, абу-на паскөдөма. „Шујгавы“ веңнөдлөмјас вөлины дај өни-на емөс сыны, мыј уналаын өтка олыс гөла да шөркөдөма кресчана пөвсын ужсө оз пыфди пуктыны.

Прорывјаслөн помкаыс сыны, мыј Сталин јортлөн квајт индөдыс быдлаын, быд боксаң, медвојдөр дај медјона вөрпромышленностын, пөртеө оломө омөла. Пөмлинө. Колө быдлун, личөдлытөг, робочөјјасөс, колхозникјасөс мобилизүјтөмөн, косасны Сталин јортыс индөджассө нуөдөм вөсна. А сы пыфди мијан унаыс

ово куш декларация, робочојјаслыс возмощчомо откымыныс ото кыподо, бостом обяваствојас ото адалао, контролирут.

Прорываслон помкаыс нощта сы сайын, мыј олшевистској партијалыс јон оружјосо — аскрѣка омола воли паскодома, мыј јылыс зев вежыда индо Крајком.

Партијалон Крајком сето большевистској индодјас комі парторганизацијалы возо выло ужаломин.

Став областуса парторганизация возын, советско, профсоюзној, комсомолској организацијас возын сулало мог — кыподны кос партија Крајкомлыс большевистској индодјасо оломо портом вощна.

Медвоца вывод Крајком индодјасыс парторганизацијалы коло вощны — јонмодны наступитом классовој враг выло, чорыда коасны партија генералној тујвиц вощна, јос большевистској аскрѣка паскодома, немжалиттом тыш нуодны партија тујвиц вежыдлобјаскд, чорыда личодытот коасны Ленинској националној политика вощна.

Коло вужыјоныс вежны вескдломын методјасо выласа улбз, нуодны конкретној оперативној вескдлом быд ужын, быд звенонин, бура быд районос, совхозос, колхозос, ворф еланкаос, бригадоос тодмаломин.

Ыжыд, вощытот вниманьо коло пуктыны партијно-организационној да партијно-воспитательној уж выло, Крајком да Обком пленумјас индодјас серви. Мијан парторганизацијаын зев омола муис партијној просвещенно. Коло пуктыны пом партпросвещенно донјавтомлы, быд коммунистос, комсомолчос кыкыны велодчомо.

Крајком сето боевој индод комі парторганизацијалы ужалыс јоз повсын массовој политическој уж нуодом јылыс. Быд райкомлы, быд партјачејкалы коло зев ыжыд вын пуктыны массовој политическој уж ужалыс јоз повсын нуодом выло. Коло тодны — сомын массово-политическој уж робочојјас повсын, колхозникјас повсын, ужалыс јединичникјас повсын нуодомон вермам портны оломо козјаственно-политическој могјас.

Коло нуодны уж колхозса активкд, а тајо участкас ужыс мијан областын зев омол. Крајком торјон индо ужалыс нывбабајас повсын уж паскодома јылыс. Ыжыд, зев ыжыд вниманьо коло сетны нывбабајас повсын торја уж нуодомлы, коло пуктыны пом вескода та выло визодомлы, нывбабајас повсын ужсо оппортунистическој донјавтомлы, мыј (донјавтомлыс) воли дај они-на ем увалаын.

Коло зев чуткоја визодны быд ужалыс шыддчомјас выло, кадын, нужодчытот сетны

колана вочакыв.

Парторганизацијалы, советјаслы, профсоюзјаслы коло став вын пуктыны партијалыс да правительстволыс шуојјасо оломо нуодомын товар бергодчом јылыс, колхозној вузасом паскодома јылыс, революционној законност јылыс, общественној ембур гусасыјаскд вермасом јылыс. Та јылыс зев конкретноја индо Крајком аслас резолюцијас.

Нощта ыжыд вын парторганизацијалы коло пуктыны колхозјасос организација да овмос бокаа јонмодомын, медвојдор вощлом „шугавыс“ перегибјас мырдон колхозникјаслыс скотсо отувтот куца некущома нужодчытот помоз вескдломын, бура урожај идраломын да лучкиа доходјас јукломын, тыртны срок кежло арса гора-коца планјас. Шор могон сулало они колхозјас течомын докодјас јуклом. Ыжыд вын та выло — со кущом мог.

Комидчом ужын коь і емос парторганизацијалон вермомјас, коло шуны, мыј откымынлаын ез вощ косыс великодержавној шовинизм петаскд. Сы вощна зев уна учрежденноын, медвојдор областса апаратын комидчан уж муно зев жеба. Крајкомлыс комидчом јылыс конкретној индодсо — локтан во кежло помавны комидчом быдлаын — коло зев чорыда портны оломо.

Комі парторганизација возын вощли да возо кежло коло медыжыд могон — ворлезоом, Крајком индод серви, локтан воца ворлезоом кежло став лосодчан ужјас коло помавны сентябр 15-од луно, мед октабр 1-од лун кежло ворлезоомо петомыс воли массовој. Сек кості райкомјас, партјачејкајас, ектсоветјас, леспромхозјас оз на быдлаын колана одјасон портны оломо тајо боевој могсо. Ем-на нужмасом, ем-на оппортунистическој донјавтом лосодчан ужјасо кадын помалом куца. Коло зев выло лептыны одјас ворлезоом кежло лосодчомын, мед збыл выло портны оломо Крајкомлыс директивјасо ворлезоом куца. Соцордјысоом, ударничество, сквозној хозрасчетној бригадајас котырталом, срокын массовоја петны вощ, бура лосодны культурно-бытвоеј оломо ворлезыејаслыс — со мыј выло коло сетны вын став организацијаслы, медвојдор профсоюзјаслы.

Козјаственно-политическој могјас большевистској одјасон оломо портмыс уна ем кадјас лосоддом сайын. Партија та выло пуктылис дај пункт зев ыжыд вниманьо. Торја јонанн кадјас лосоддомсо коло нуодны националној районјасын. Сек кості кадјас лосоддом вощна большевистској косыс Комі областуса парторганизацијаын выласа улбз ез вощ. Крајком аслас постановленноын та

куча шуо: „ВКП(б) Обком да РК-јас ӕнӕ-на кадрјас лӕбӕдӕм ылаӕ ез колана ног вӕдӕддыны, мыј вӕсна кадрјас зев јона оз тырмыны, а мыј ем оз закрепљајтчыны сы вӕсна, мыј налы абу лӕбӕдӕма колана условјӕјас“. Кадрјас лӕбӕдӕм ылаӕ колӕ быд парторганизацијалы пуктыны зев ыжыд ымаккӕ, мед регыдја кадӕн лӕоны кадрјас тырмымӕн быд овмӕс јукӕдын дај културнӕј ужын.

Крајком аслас резолюцијанын сето конкретнӕј мојјас ӕе сӕмын парторганизацијалы, а щӕд и сӕветјаслы, профсојузјаслы, комсомолы, коопераціјалы, печавы с. в. Колӕ быд организацијалы пырыстӕм пыр, чорыда бостыны нуӕдны ас ужаныс Крајкомлыс индӕдјасӕ.

Комі областувса парторганизацијалӕн, партија Крајком большевистскӕј вескӕдлӕм улын, ӕерт, емӕс вермӕмјас. Сіјӕ веримјасыс лӕины сӕмын Војвыс крајӕ пырӕм бӕрын сӕмын Крајком большевистскӕј вескӕдлӕм улын. Крајком аслас быдлуња вескӕдлӕмӕн, быдлуња индӕдјасӕн отсавліс дај отсалӕ комі парторганизацијалы. Комі областувса парторганизација уж куџа Крајкомлӕн август 20 луноа резолюцијанын сето большевистскӕј индӕдјас, большевистскӕј отсӕг возӕ ылаӕ ужјасын. Крајкомлӕн тајӕ индӕдјасыс ем бојевӕј программа Комі большевјкјас ужын тајӕ матысса кад келас.

Став парторганизацијалы, быд рајкомлы,

партјачејкајаслы сӕветјаслы, профсојузлы комсомоллы колӕ мобилизујтны ассыныс радјасӕ кыпӕдны робочӕјјасӕс, колхозныкјасӕс, ӕтка олыс гол да шӕркӕддема крестанаӕс Крајкомлыс индӕдјасӕ олӕмӕ пӕртӕм ылаӕ. Тајӕ резолюција куџаныс колӕ сорнитавны быд партјачејкаын, сӕктсӕветын, колхозныкјас пӕвсын да боставны конкретнӕј кӕсјысӕмас кӕџајственно-политическӕј мојјас тырыс вермӕмјасӕн олӕмӕ пӕртӕмын.

Сӕмын областувса быд парторганизацијалӕн, быд партјачејкаын, быд партијечӕн Крајкомлыс большевистскӕј щӕктӕмӕс лӕчӕдлӕтӕг олӕмӕ нуӕдӕмӕн, большевистскӕј аскритіа паскӕдӕмӕн быд ужын ӕелучкјас ердӕ петкӕдӕмӕн да накӕд вермасӕмӕн, сӕмын кулак ылаӕ став фронт пастала наступаӕмӕн, сіјӕ агентуракӕд — оппортунистјаскӕд кык фронт ылаӕ ӕемжалиттӕма косасӕмӕн, сӕмын чорыда ленинскӕј националнӕј политіка нуӕдӕмӕн, великодержавнӕј шовинизмкӕд, кыд медыжыд опасносткӕд националнӕј вопросын, места вывса национализмкӕд косасӕмӕн парторганизација вермас петны прорывјасыс.

Комі областувса парторганизација, партија Крајком вескӕдлӕм улын, сылы большевистскӕј индӕдјасӕ олӕмӕ пӕртӕмӕн регыдја кадӕн петас прорывјасыс став кӕџајственно-политическӕј мојјас олӕмӕ пӕртӕмын сувтас медвозза радјасӕ ылаӕ Војвын теныс большевјкјас пӕвсын.

Бырӕдамӕ ударнӕј ужӕн прорывјас!

ВУЗ-јасын да техникумјасын велөдән прог- раммајас да режим жылыс

СССР-са Централнөй Исполнительнөй Комитетлөн постановленинө

1928 вога јул толысса да 1929 вога ноябр толысса ВКП(б) ЦК пленумјас шуомјасон да СССР-са правительство 1929 вога сентябр 11 лунса да 1930 вога январ 13 лунса постановленинөјасон. Специалист кадрјасос лөбөдөм кыпөдөма СССР-са быдмыс социалистическөй овмөс корөм ылаөз. Төдчана содины втузјас, вузјас да техникумјас, котыр-тома ыль типа учебнөй заведенинөјас, паскөдөма велөдчөм производствөыс торјөдчытөг да јона кыпөдөма велөдчыс ыль. Сиз, Народнөй Комиссариатјас сөкыд, кокыд да вөр прөмышленностјаслөн, Виэ-му ужалан Народнөй Комиссариатлөн да тујјас Народнөй Комиссариатлөн 1928 во серги вузјас лыдыс соди вит пөв унжык да воис 400-өз, а техникумјас лыд—1600-өз.

Втузјасын, вузјасын велөдчысјаслөн лыд, 1928 во серги, быдмыс кујјм мындаыс унжык, техникумјасын ноль мындаыс унжык. Втузјасын вузјасын да техникумјасын велөдчысјаслөн лыдыс 1932 воө 1,500,000 мортыс унжык.

СССР-са народнөй овмөсын соди специалистјаслөн лыдыс: Сојузын 1929 воө вөли высшөй образованинөа 57000 специалист да шөр образованинөа 55000: 1932 воө — высшөй образованинөа 216000 специалист да шөр образованинөа 288000 специалист.

Зикөз вежөс ыжыд школајасын да техникумјасын велөдчыслөн социалнөй составыс: индустриалнөй втузјасын робочөјјас—70%, уна втузјасын кајө 80-90%-өз.

Вузјасөс, втузјасөс да техникумјасөс хожајственнөй народнөй комиссариатјасөс вужөдөмыс отсалс кадрјас лөбөдөмын конкретнөй вөскөдлөм пунктөмлы, производствөлаң велөдчан уж матыетөмлы да велөдчан ужлыс народнөй овмөсса уна пөлөс отрасл мојјаскөд јитөд лөбөдөмлы.

Тайө вермөмјасыс висталөны сы жылыс, мыј СССР-ын лөбөдөма јон база возө ыльө пролетарскөй специалистјасөс лөбөдөм-паскөдөмлы, мөд пјавлеткаө став народнөй овмөс техника бокаса реконструкция мојјас серги.

Прометариатлыө специалистјас ыль кадр лөбөдөмын тайө вермөмјаскөд өтшөщ емөс парвјалыс да правительствөлыс шуөмјасөсө

олөмө пөртөмын Народнөй Комиссариатјасон да асланыс втузјасон, вузјасон техникумјасон вөчөм вежнөдлөмјас, мыјјас медјонасө тыдовтчысны, өти дорас вниманинөын — сет да велөдчыс ыль содөм ыльө, кор вөли тырмытөмја вниманинөыс велөдчөмын качество вопројасө, а сиз-жө специалистјасөсө вывти торјөдөм-паскөдөмын, — сы вөсна кушөм сурө втузјас да вузјас унаыс лөзисны специалистјасөс, кодјаслөн квалификацияыс вөли сомын техникјас ылаын, а ез инженерјаслөн.

Техникумјасын шөр техническөй ужалысјасөс лөбөдөмын, көт ескө и ем ыжыд быдмөм да вермөмјас, емөс ыжыд сузөйтөмторјас. Наркоматјас да хожајственнөй организацијајас ез тырмымөн виөдөлылыны техникумјас ыльө, код сурөсө збыль ылаассө коллисны вөскөдлытөг. Сы вөсна техникумјас оз пыр сетны народнөй овмөсла да социално-культурнөй строителствөлы тырмымөнја квалификацияа техникјасөс.

Советса промышленностө, транспортө, вэму ужалөмө ыль, ылыын техника сүјөм да народно-хожајственнөй мојјас быдмөм корөны содөм шөктөмјас советскөй специалистјасон теорija төдөмлы, кызи ичөтжык срока велөдчөм да узкөй специалност инженерјаслыс да техникјаслыс, а сиз-жө торја-нын кыз ыын специалистјаслыс, кодјасан корөс пыр өтарө ылыныжык квалификация, өнија техника наука һөдувјас пидити төдөмјас, советскөй овмөслаы системасө төдөм, сижөс плавирујтөм да возын муныс техника условijөјасын специализированнөй производствөјас сувтөдөм-көд практика ылыын төдмаөб.

СССР-лөн Централнөй Исполнительнөй Комитет лыддө, мыј өнија кадө специалист-кадрјасөс массөвөја лөбөдөмын медыжыд моғөн лөб бостөм вермөмјасөсө кутөм-јонмөдөм, вузјасын, втузјасын, техникумјасын теоретическөй образованинө кыпөдөм вөсна возө ыльө косасөм өтшөщ быднөгөн возө ыльө производствөкөд јитөд јонмөдөм, велөдчөмлыс качество кыпөдөм, быд велөдчыслыс сижө велөдчан ужын возмөстчөм да енергija збыльыльө кыпөдөм-ошкөм.

Та серги, СССР-са Централнөй Исполнительнөй Комитет шуө:

Программајас да велөдчан план- јас жылыс

Вузјасын, втузјасын да техникумјасын велөдчан программајас бөрја онас лоины төдчана систематичној жыкөс да качество куңа вылын жыкөс. Торјөн-кө, төдчана кыптис качествос социално-экономическөј дисциплинајас программајаслөн најөс марксизм-ленинизм подув вылын выльпөв лөсөдөм бөрын. Сөмын вузјас, втузјас да техникумјас велөдчан планјасын да программајасын өни на емөс велуна гырыс суңытөмторјас, на пыис медыжыдјаснас лөбны:

Велөдчан основној специалностјаслы јона программајас лөсөвтөм, тагы јонжыкана лөсөвтөм программа выда костас да кад костас, кодөс индөма кушөм сурө предметјас велөдчөмөн:

Чорыд велөдчан планјас абуөс: унжык вузјас, втузјас да техникумјас ужалөны сиз шуана вуңана программајас куңа, дај сенина велөдчан планјасыс да программајасыс унагыс вылыс видлассөны, сы вөсна пөштө быдлаын велөдчан нуөдөмас өтсама ногыс абу.

Программајас оз бөстны став велөдчан нуөдөмсө зоһнас, да торјанын орјавлытөм производственнөј практикөсө да студентјаслыс лабораторној занавтөјассө; уна программајасын абу пасјөма техникумбн выльжык вермөмјасас да унагыс омөла пыдди бөстөб опытыс гырыс возын муныс заводјаслөн, выл стројкајаслөн, совхозјаслөн, с. в.

Велөдчан планјасын часјас јуклигөн тырмытөма индысөб кадгыс общетеоретическөј, общетехнической да специалној предметјас вылө (шөркөдөма—60-70%), мыј вөсна уна вузјасын да втузјасын велөдчан планјасас зикөз шыбытөмаөс сөштөм зөв колана предметјас, кызи физика да химия;

Велөдчан планјасын унагыс оз овлы коланог предметјассо өви-мөд бөроагыс сувтөдөм;

Техникумјасын программагыс унагыс лөсөдөб вузса да втузса программајас механическойа чинталөмөн лөбө најөс сиз бөстөмөн;

Производствоыс торјавлытөм вузјасын, втузјасын да техникумјасын велөдчан планјасда программајас унжыкысөб лөсөдчөны обичној вузјас, втузјас программајаскөд да планјаскөд өтмоз;

Велөдчан планјасын предметјасыс вывти уна, сыкөд шөщ кушөм сурө научној дисциплинајас зөв јона да ковтөг јуклысөбны торја велөдчан предметјас вылө.

Ыжыд школаын да техникумјасын общетеоретическөј да специалност куңа велөдчөмсө кыпөдөм могыс, нуөдны сөштөм уңјас:

1. 1933 вөса јанвар 1 лун кежлө вылыс видлавын велөдчан планјас да программајас, медым став общенаучној (математика, физика, химия, биология); общетехнической да специалној предметјас вылө вузјасын да втузјасын вөли сөтөма не ещажык 80-85%, техникумјасын не ещажык 70% велөдчан кадгыс производственнөј практикатөг.

2. Программајас да велөдчан планјас вылыс видлалигөн пыдди бөстны со мыјјас:

а) теоретическөј курс велөдчөм опыт вөчалан уңјас да производственнөј практика кост чорыд јитөд лөсөдөм могыс, программајас да велөдчан планјас выльпөв лөсөдны сизі, медым најөб вөли сурөма став велөдчан уңјас-сө зоһнас, на пыин и орјавлытөм производственнөј практика, кызи производство вылын, сизі мастерскөјјасын, сиз жө и студентјаслөн лабораторној уң;

б) теорія бөкөан образованној инженерөс, специалистөс да культурној техникөс велөдчөм вылө лөсөдны сөштөм программајас, кушөмјас колөны корана специалностјас куңагыс, мыј могыс программајасыс торјөдны јурнуөдана дисциплинајас, кодјас петкөдлөны студентөс! Кызи возынжык лоана специалистөс. Журнуөдана дисциплинајаслы лөсөдны шук колана најөс велөдчөм вылө да дырө систематическөј занавтөјассө нуөдны;

в) программајас лөсөдигөн видчисны најөс ковтөг деталізујтөмыс медым ескө профессорјас да преподавателјас вермисны бура визны дисциплина вылө сөтөм кадсө, студентјаслыс вниманьсөбө дисциплина меколана инјасас вескөдөмөн.

Медыжыд гөбкост мед вөли лөсөдөма специалној предметјас программајасын, кодјасөс колө велөдны мөд, којмөд курсјасоан, сы могыс, медым кафедрабн журнабөны вермис программасө составны выл материалјасөн наука да техника мебөрја вермөмјасыс;

г) велөдчан планјасын ковтөг јуклөм учебној дисциплинајас өтлаалөмөн бырөдны уна предметјас нуөдөм (теоретическөј физика, механической физика, с. в.);

д) велөдчан во чөжыс нелезны чөгјавны программајас да велөдчан планјас да бырөдны вуңана велөдчан планјас куңа школајасын ужалан практика.

3. Ыжыд школөса бөрја курсјас вылас, велөдчан план куңа быт колана дисциплинајас кынзи, пыртны факултативној (абу быт велөдчөм) дисциплинајас, кодјас лөсөдөны сижө-тајө специалностас, медым возын муныс ве

лөдчыяс вермісны ыждөдны асыныс төдөм-
луннысө.

4. Дугөдны велөдан планяс лөсөдөмын
өнија практика, кор торја дїсциплїнаяс велөд-
чөны регыд кадөн, дугдывалытөг, псмеа да
мукөд дїсциплїнаяскөд вежласывтөг (кон-
вејернөј сїстема), мыј оз лөз велөдчысө
пыдыжык гөгөрвоны сїјө предметсө.

5. Јукны ыжыд школаясын велөдчан
сроксө ВУЗ, ВТУЗ моҗас да специальностяс
серті (узкөја спеціалїзїруйтөм—їчөтжык велө-
дчан срокөн, лїбө спеціалїстлөн фундамен-
талнөјжыка лөсөдчөм), СССР-са унжык
ВУЗ-јасын, ВТУЗ-јасын—велөдчан кадсө сод-
төмөн.

СССР-са Централнөј Исполнїтельнөј Ко-
митет бердса Ыжыд Технїческөј школа куза
Комїтетлы щөктыны лөсөдны Народнөј Ко-
мїссарїатјасөн сетөм бөрын, велөдан срокјас
быд вуз, втуз группалы дај медколана спеці-
альностјас куза.

Технїкумјасын велөдчан срокјас лөсөдны
кујмсаң нөл воөз, технїкум специальност
сертыс да хөҗајственнөј наркомат шуөм сер-
тыс.

Производствоыс торјавлытөг велөдан,
срокјас лөсөдны сїјө-жө ногөн, сөмын поҗө
лөзны содтыны кадсө налыс өтї воөз сїјө-
жө специальностя нормалнөј вузјас, втузјас
серті.

6. Лыддыны, мыј производствоыс тор-
јавлытөг велөдан сїстемалы быт колө лөсөд-
ны кызвынсө спеціалїстјасөс јона төдчана
спеціалїзацијаөн. Фундаменталнөјжыка тө-
дөмуна спеціалїстјас производствоыс торјав-
лытөг вермасны лөөдчыны сөмын ғырыс
предпрїятвөјасын—комбїнатјасын, көнї ем
јон вына техника да колана инженерно-технї-
ческөј да научнөј кадрјас.

7. Щөктыны став Народнөј Комїссарїатјас-
сөс кык төлысса срокөн вылыс відлавны
спїсөксө специальностјаслыс, кодјасөс лөөд-
дөны вузјас, втузјас да технїкумјас, медем
кызї поҗө јонжыка ещаммөдны номенклату-
расө специальностјаслыс, да специальностјас-
сө велөдөмсө лөсөдавны народнөј өвмөс та-
јө јукөна паскаломьылыс перспективасө,
наукалыс да технїкалыс вермөјјасөс пыддї
бөстөмөн, сїз-жө спеціалїстлы асыыс спеці-
альностсө бура аскїас бөстөм вылө паскыд
обще-научнөј да обще-технїческөј база се-
төмлыс быт коланлуносө пыддї бөстөмөн.

Тајө ужсө лөөдөм вылө Народнөј Комї-
сарїатјасын лөсөдны авторїетнөј комїссїа-
јас, вылын квалифікацијаа учонөјјасөс проїз-
водство вывса спеціалїстјасөс да ыжыд
школаса ғырыс ужалысјасөс кыскөмөн.

8. Быдыс народнөј өвмөс коланлунос
серті втузјасөс, вузјасөс паскөдөм вылө
вїз кутөмөн, прїмїтны мерајас сетсө бурмө-
дөм вылө вузјасас, втузјасас велөдан кадр-
јас оборудованнө тьрмымөн сетөмөн.

Вузјас, втузјас воөз вылө паскөдїгөн
торјөн вїзөдлыны ковтөм параллелїзм да
посны вузјас да втузјас лөсөдөм не лөзөм
вылө, ғырыс стрөїтельство рајонјасын да на-
ціональнөј республикајасын вузјас да втузјас
восталөм вылө. Нөшта пасјыны, мыј вы-
выснөј учебнөј заведєннөјјас восталөм поҗө
нуөдны сөмын СССР-са правїтельство лөзө-
мөн.

II.

Орјавлытөм производственнөј прак- тика јылыс

Бөрја војасө студентјаслөн орјавлытөм
производственнөј практика, көдї лөї быт ко-
лана торјөн став вузјас, втузјас технїкумјас
велөдан ужын, мыј ем СССР-са ыжыд шко-
лаын історїја боксаң ыжыд вермөмөн,—ну-
өдсө төдчана организованныөжыка да теорїја
велөдөмкөд ыжыджык јїтөдөн. Сөмын, ор-
јавлытөм производственнөј практика нуөдөмын
пыр-на емөс уна ғырыс суҗытөм торјас,
кызї шуам, практиканыслөн спеціалнөј дїсци-
плїнајаскөд суҗытөм јїтөдыс, практика дырїї
студентјасөс абу квалифіцируйтөм уж вылын
ужөдөм, практикантјасөс өтї станок вывөан
мөд станок вылө вешталөм да м. т.

Орјавлытөм производственнөј практиканыс
качествосө кыпөдөм могыс, СССР-са Цент-
ралнөј Исполнїтельнөј комїтет практикасө нуө-
дөмын лөсөдө со кушөм пуктөдјас:

1. Орјавлытөм практика ем студент ве-
лөдчөмын торјавтөм тор. Сы вөсна велөдан
планјас да программајас лөсөдалїгөн колө
көртавны өтї велөдан нуөдөмө теорїјасө дај
практикасө сөщөм урчїтөмөн, мед производ-
ственнөј практиканыслөн быд щупөд вөлі се-
төма сїјө тајө теорїтїческөј курслыс јукөдсө
велөдөмлы. Втузјас, вузјас да технїкумјас
программајас куза студентјас орјавлытөм
производственнөј практика нуөдөны аонысөн
велөдысјасөн вөскөдлөм улын. Производствен-
нөј практиканын велөдан—методїческөј јукөд
вөсна кывкүтө велөдыс, а производственно-
технїческөј јукөд вөсна—предпрїятвөса дї-
ректор да тајө ужнас вөскөдлөм вылө тор-
јөдөм спеціалїст.

2. Производство вылын практиканыс нуөдө
общөј правїлө куза, 4-5 вөса велөдан срока
вузјасын да втузјасын көјмөд курсоаң заво-

дiтiмiн, а став мукiд вузjасын, втузjасын — 2 курсан сiзi, медем тaжi прaктикaыслiн ыждaыс вiлi 30-40 пр. курсaс велiдчaн кaдыслiн.

Медвозжa курсa студентjас став общiй (технологическiй) прaктикaсi нyдiднyи мaстерскiйjасын, лабораторiяjасын, клiникaясын да с. в. — сiзiн, мед прeдпpиятiе прoизводственнiй прaктикa вылi мiдiдчигiн студентjаслiн вiлi-ын возвыв колaнa теоретическiй тiдiм-лун.

Техникумjасын прoизводство вывса прaктикa лiсiдiсi 30-35 пр., курс велiдчaн кaдыс jукaысiсi техникумjас кужa быд техникум специaльност сертi да заводитчi мiд курсaн.

3. Прoизводственнiй прaктикaлiн ногыс да срокjасыс индусiсiнны быд народнiй комисaриaтiн торjи втуз, вуз, техникум специaлизaциjа сертi дaй прaктикaлыс во кaдсi тiд-вылi бoстiмiн (вiзму ужaлiм, стрiбiтельство, транспорт). Орjавылiтiм прoизводственнiй прaктикaлiн кaдыс сужсi iтyвjа велiдчaн плaнi.

4. Орjавылiтiм прoизводственнiй прaктикa нyдiсi, кыз-мыj пoжi, iвжык прeдпpиятiе-вылын кытчi индусiсiнны торjа учебнiй зaвeдeньиeяc. Прoизводственнiй прaктикa нyдiсiм мoгыс сeщiм народнiй овмiс jукiнjасын, кыз вiзму ужaлiм унa ВТУЗ бердын да техникум бердын лiсiдiсiнны велiдчaн асланыс овмiс-jас.

5. Лiсiдiнны, мыj орjавылiтiм прoизводственнiй прaктикa нyдiсiм вiснa, сiжi кaчество вiснa кывкутiм водi кaфeдрaиn jурaлыс вы-лi да прeдмeтсi велiдчыeяc вылi. Вeлiдчыeяcлы быт колi группакiд шiщ пeтaвлыны прaктикa вылi, нyдiсiмiн консyлтaциjа-jас, лeкциjаjас да с. в.

6. Лiсiдiнны, мыj 1933 вoсa jанвapсaн ВУЗ-ясын, ВТУЗ-ясын, техникумjасын став студентjаслы степeндiя сeтeсi шiщ i орjавылiтiм прoизводственнiй прaктикa дырjи.

III.

Велiдчaн методjас жылыс

Ижыд шкoлaын да техникумjасын велiдчaн ужсi лiсiдiнны сiзi, медем велiдчaн мeтoдjасыс, ставсi iтyщi бoстiмiн, отсалiсны возi вылi велiдчыeяcлыс тiдiмaлунсi кыпiдiмaы, сiжiн сeщiм кaдрjас лiсiдiдiмaы, кoдaс мед вiлiны асыс специaльностсi пидитi тiдiсiяcлiн да пaскыдa общeственнo-пoлитическiй вeжiртaсaсi. Вeлiдчaн мeтoдjаслы колi лoны сeщiмiн, медем студентjаслiн вiлi аскежaс дaй аслaс (индивидуaльнi) уж,

сiз-жi кыпiдiнны рoлсi прoфeссopjаслыс да вeлiдчыeяcлыс, вiчны вeлiдчыeяcсi кывкутыeяcлiн велiдчaн уж пуктiм вiснa да быд торjа студент уж вiснa.

СССР-сa Цeнтpальнiй Исполнитeльнiй Комитет пaсiдi, мыj вeлyчкiя вiдiтчiмa сiз шуaнa „бригaдно-лабораторнiй мeтoдын, кызi быд велiдчaн дисциплинa нyдiсiгiн быт дaй быдaын нyдaнторjиn, шкoлaяc уж прaктикaын тyдoвтiсны унa гырыс сузeйтiмторjас: студентлiн аслaс уж вiснa ачысiн кывкутiм чинiм, велiдчaн ужын обезлiчкa, oмiлa вeлiдчыeяc вылi да бiрi колыeяc вылi iт-вeстaсiм унaы сeщiм ног лiсiдiдiм, кoр вeлiдчыeяcлiн прoфeссyрaкiд ужaлiмoыс вeж-сaлiс улын квaлификациjаa рyкoвoдiн лiбi бригaдiрiн вeлiдiмкiд.

СССР-сa Цeнтpальнiй Исполнитeльнiй Комитет лыдiсi тyжтiмiн oнiя сaмiн вiдiтчaнa „бригaдно-лабораторнiй мeтoдсi“ да шiщтi став учебнiй зaвeдeньиeяcсi велiдчaн мeтoд-jас бiрjигiн мaтыстeыны кoнкpетнi — быд дисциплинaлыс да велiдчaн быд торjа мaтepиaл-лыс асыс пoжaсi артыштiмiн, вeлiдчыeяc квaлификациjасi артыштiмiн, вeлiдчыeяc тiдiм лунjас ыждa сертi, велiдчaн oбoрyдoвaннi, лабораториjаjас, емлун сертi с. в. Студентjаслыс аскежaс ужсi пaскiдiмкiд iтyщi быднoгiн колi пoшpajтны iтyвjа велiдчaн уж студентjаслыс.

Тa сертi:

1. Ижыд шкoлaясын-дa техникумjасын тeчны став велiдчaн прoцeссi сo кушiм пo-дyвjас вылын:

а) быднoгiн jонмiдны лабораторнiй уж (студентjаслiн аскежaс уж зaдaньиeяc кужa нaрснi сy вылi лiсiдiдiм помещeньиeяcын-лабораториjаjасын, мaстepскiйjасын, кaбинeт-ясын, мyжeясын, с. в.) быт вeлiдчыс вeс-кiдiлiм улын, пaскыдa прeдмeт кужa быдa-мa пiлiсi yпpажнeньиeяc прaктикyгiтiмiн, гpа-фическiй зaнaтвiтiяc прoектирyгiтiм с. в.;

б) нyдaвны лeкциjаjас, кызi велiдчaн мeтoд, кoдi отсалi прoфeссopjаслы мaтыстeыны вeлiдчыeяcкiд, сeсoа медем лeкциjа бiрaс aсoиeтeнт вeскiдiлiм улын да быт прoфeссop кoнтpоль дырjи вiлi jонa пыдыoаn прo-рaбoтaйтiмa мaтepиaлсi;

в) пыддi пуктыны прoизводствoыe торjавылитiг вeлiдчiмoыс асыс сaмa oсoбeннoст-jассi; сeщiм ужaлaн ног, кызi шкoлa oртcын аскежaс уж гoртын гpафическiй ужjас вiчiм, с. в., прoизводствoыe торjидчывтiг вeлiдчыe-яcлы колi лoны eщaжык, нoрмaльнiй вузjас, втузjас, техникумjас сертi. Тaкiд iтyщi унa колi лoны сeщiм вeлiдчaн мeтoдjаслы да фoрмaяcлы, кoдjас нyдiсiнны вeлiдчысiн

вексёләм улын дај нуёсёны сїзі, медем тајё методјаснас быдног велёдны аскежа уж навькјассё.

2. Быд торја студент велёдчём качество вылын збыльылё контрол лёсёдём могыё, нуёдны сещём ужјас:

а) дугёдны студентјаслыё быдсама пёлёс ётувја зачотјас;

б) студентјаслыё тёдёмлунсё донјалём вёсна кывкутём пуктыны профессорјас да велёдыёјас вылё, нуёдны чорыд коё фиктивнёј (не збыль, ылёдчана) зачотјаскёд;

в) студентјаслыё велаёлм донјалёмён нуёдны торја ногён дїсциплїна характер да велёдан метод сертыёс;

г) лёсёдны, кызі правїлё, во пїас кык нёрјё зачот нуёдём; арса да тулысса семестрјас помјасын сещём предметјаслыё, кодјас куза колоны торја зачотјас. Сїјё предметјаслён спїсокыс индысё велёдан планын;

д) лёсёдны быд студентлы медебёрја курс вылас дїпломнёј уж, а втузјасын дїпломнёј проект (сїјёс быт дорјёмён), мыј вылё колё индыны торја кад учебнёј планын;

е) лёсёдны аттестатјас втузјас, вузјас, технїкумјас помалыёјаслы велаёлмсё донјалёмён, а сїз-жё премїјас да поощренёјас (научнёј командїровкајас, лїтература с. в.) буржыка велёдёмыё велёдїгас дај помалїгас.

IV.

Ыжыд школаё да технїкумјасё босталём жылыё

Ыжыд школаё да технїкумјасё колана тёдёмлуна велёдчыёјас босталём могыё, олёмё пёртны тащём ужјас:

а) лёсёдны пырана испытанёјас ыжыд школаё став пырыёјаслы помалём кёв абу рабфак, технїкум, с. в. математїкыё, хїмїяыё, фїзїкыё, аскывїыё да обществоведёньёыё.

Лёсёдны вузјасё, втузјасё да технїкумјасё сещём ногён босталём, медем пырыёыс вермїс ачыс паскыда бёрїыны спецїалностё ас кёсём да вежортас сертыёс (быд вуз, втуз, технїкум паскыда пропагандїрујём быд спецїалност жылыё гёгёрвоанаён вїставлыны печатнёј гїжёдјас лезёмён с. в.). Такёд щёщ лёсёдны мерајас, медем студентјас ез кутны вужны ётї школасањ мёдё.

2. Технїкумјасё босталїгён нуёдавны тёдёмлунјассё пырыёјаслыё бура вїдалёлм семїлетка курс ыжыд да боставны сёмын бура испытанёсё оетыёјассё меколана предметјасыё (аскывї математїка хїмїя, фїзїка, да обществоведёньё).

V.

Научнёј кадрјасёс да вылын квалифїкацїяа спецїалїстјасёс лёсёдём жылыё

Квалифїкацїяа научнёј кадрјас лёсёдёмлы јона ыжыд значёньё пуктёмён, нуёдны сещём ужјас:

1. Возё вылё аспїрантураё боставны сёмын ыжыд школајас бура помалыёјас пёвсыё, кафедрјасён да вузјасса, втузјасса сёветјасён индём куза.

2. Аспїрантуралыё велёдчёмсё нуёдны јонжык вузјасын да втузјасын, быд аспїрантёс кафедрё индёмён, аспїрантјаслы орјавлытём научнёј заданёјас сеталёмён, 1933 воы-ын быд аспїрантлы аскежа учебно-производственёј ужалан план лёсёдны, быт зачотјас нуёдны, а помалїгас дорїыны научнёј дїсертација.

Нелезны аспїрантјасёс научнёј уж вылыё босталём да быдсама пёлёс кампанёјас вылё мобїлїзујём.

3. Быд аспїрантлы теорїя велёдём вылё сём сетёмсё содтыны 500 шајтёз во кешлё.

4. Лёсёдны аспїрантјаслы велёдчан сроксё 2 восяњ 3 воёз, спецїалност сертї.

5. Лысёдыны коланаён ученёј степенёјас лёсёдём.

6. Вылын квалифїкацїяа спецїалїстјасёс лёсёдём могыё, кодјас ескё вермїсны ётувтыны ыжыд стројкајаслыё опытсё заводјаслыё, промышленност јукёнјаслыё опытсё вёчавны проектјас ыжыд сооруженёјаслыё, производствојаслыё, мїрёвёј наукалыё да технїкылыё вермёмјассё бостёмён,—лёсёдны спецїалнёј инженернёј академїя 2-3 воса велёдчан срокён.

Академїјалён ужыс течсё промышленност јукёнјас куза (металлургїя, машїностројенёё, с. в.), а академїяас босталёмсё нуёдны высшёј образованёё помалём инженерјас пёвсыё, кодјас 3-4 во бура ужалёмаёсёнын производство вылын.

7. Јонмёдны ёнїя унїверситетјасёс, кодјас лёсёдёны вылын, квалифїкацїяа спецїалїстјасёс общенаучнёј дїсциплїнајас куза дај велёдыёјассё, воставны унїверситетјас сещём республикајасын (Україна да м.), кёнјасын најё абуёс.

Втузјасын, вузјасын да техникум- јасын режим жылыс

1. Көз ескө партиялөн да правительстволөн емөс индөјас втузјасын, вузјасын да техникумјасын јединоначалјо жылыс, велөдчан заведеньојасын јединоначалјо нуөдөо омөла, онөз-на ем студент организацијаслөн (партияној да профессионалној) сүйтчөмјас втузса, вузса да техникумса дирекција административно-учебној ужјасө.

СССР-са Централној Исполнительној Комитет индө, мыј став велөдан да административно-көзәјственој ужыс втузын, вузын да техникумын кывкүтө өтнас директор. Кафедраөн заведүгыс өтнас кывкүтө сјјө кафедраын уж пуктөмыс, программајасыс, качествоыс да кадын најөс лөсөдөмыс, велөдан методјасыс, велөдчысәс бөрјөмыс, најө ужыс да с. в.

Студентјаслөн организацијас (партияној да профессионалној), ассыныс медыжыд политическөј мојјасө нуөдөмөн, отсалөны дирекцијалы велөдчан планјас да программајас тыртөм өсна, велөдан уж качество өсна да велөдчан дисциплина өсна вермасөмын, сөмын некушөма оз сүжөыны дирекција, деканат да кафедра административно-учебној ужјасө.

2. Профессорјасылыс, велөдчысәсылыс ролсө да кывкүтөмсө кыпөдөм могыс лөсөдны, мыј кафедраөн заведүгыс пуктысөө Наркоматөн конкурс сертө, кодөс организүтө втуз (вуз), профессор нима јөз костын.

Велөдчысәсө (доцентјас, ассистентјас да мук.) бооталө да чөвталаө втузса (вузса) директор, кафедраөн заведүгыс индөм сертө. Лөсөдны сјзи, мед вөли чорыда нуөдсө олөмө учоној ним (ассистент, доцент, профессор) сөтан пөрадок оз должност сертө, а научној ужјасөн петкөдлөм квалификация сертө. Щөктыны Народној Комиссариатјасөс 1933 вөса јанвар 1 лун кезлө закрепитны профессорјасөс велөдчысәсө велөдан заведеньојасын динө.

Велөдан методјас да велөдан заведеньојасын режим вежөом өсна выпөв вдалавны профессорјасылы, велөдчысәсылы дон мынтан сөстема да дифференцируйтны сјјөс не сөмын учоној сөтепенјас сертө, а щөщ занаттө методјас сертө (лекција, семинарјас да с. в.), дај лөсөдны содтөдјас велөдан уж стажыс.

3. Щөктыны велөдчан заведеньојасын директорјасөс обеспечитны, мед ужалан кад вөли сполна нагрүжөтөма велөдчөмөн, пукты-

ны чорыд контрол занаттө вылө студентјас да велөдчысәс волывлөм вылын, чорыда вермасны прогулјаскөд, сормөдчөмкөд да лөзчысөмкөд. Сөтны школаса директорјасын право профессорјас, велөдчысәс индөм куза, пуктыны административној взысканьө (предупрежденьө, выговор кывјөн, выговор приказын) вузыс, втузыс да техникумыс вөтлөмөз велөдчан дисциплина да школа пыщса пөрадок пыр өтарө зүгөмыс, СССР-са мөд ыжыд школаө өти вөсан вөт вөөз вылыс пырны права сөттөг.

4. Лысфьны коланаөн лөзны законодательној пөрадокөн вузјасылы, втузјасылы да техникумјасылы тпөвөј устав.

5. Втузса, вузса да техникумса став режимлы под вылө пуктыны велөдчан план да чорыд росписаньө. Занаттөјасылы велөдчысәскөд, мед чорыда вөли нуөдчө дисциплина, кызи велөдчысәс костын, сјз-жө профессорјас, велөдчысәс костын.

Вужөдны став вузјасөс, втузјасөс да техникумјасөс 6 лунја вежон вылө, 50 велөдчан вежон вөын лөсөдөмөн.

Ужалан лун втузын, вузын да техникумын улысса курсјасын мед ез вөв 6 час велөдчысәсөн ужалана занаттөбыс унжык, вылыс курсјасын тајө сроксө пөчас чөнтыны, сы вөстө аскежа ужсө студентјасылыс да велөдчысәсәсылыс содтөмөн.

Велөдчан во, кызи правилө, быд школаын лөсөдны дугдыланаөс, төвса каникул велөдчысәсәсылы да профессор-велөдчысәсәсылы 2 шөстидневка да гөжөа каникул 8 шөстидневка, профессор-велөдчысәс составлы кык төлысөа отпуск гөжөмын сөтөмөн. Став велөдчысәсәсылы мед вөли быт сөтөма шөйтчөг выходној лунјасө.

Щөктыны сојузној да автономној республикаса јүгөдчан ужөм вескөдлыс Народној Комиссариатлы лөсөдны унфицированној схема велөдчан воль сөщөмс, мед школајасын велөдчөм заводчөс да помасөс өти кадын.

6. дугөдны щөкыда да дыр кезлө студентјасөс, торја-нын профессор-велөдчысәс составсө быд сөкас көзәјствено-политическөј кампаныөјас вылө мобөлизүтөм. дугөдны студентјасөс школаыс срокөз лөзалөм.

СССР-са Централној Исполнительној Комитет, школајасын социалистическөј ордјысөом паскалөмыс зөв ыжыд ролсө (кодө отсалөс кыпөдны велөдчөмылыс качествосө, бурмөдны велөдчан дисциплина, паскөдны вөзмөстчөмсө велөдчысәсәсылыс) пасөмкөд өтщөщ индө, мыј колө чорыда бырөдны содордјысөмыс нелучкијас, кодјас петкөдчөсны сөщөм торжын, мыј өтувја ордјысөом дырји абу индивидуальној

ордјисѳм. Колѳ ѳтува ордјисѳм (вуз-вузкѳд, факултет-факултеткѳд, группа-группакѳд да с. в.) јитны индивидуалнѳј сопордјисѳм быд-ног паскѳдѳмкѳд (студент-студенткѳд), ме-дым тајѳн бырѳдны торја мортлыѳ тырмы-тѳм тѳрјасѳ зѳбѳмјас зѳн группа достјжен-кѳјасѳн.

VII

Ыжыд технѳческой образовањѳѳн СССР-ын вескѳдлѳм

СССР-са Централнѳј Исполнѳтельнѳј Ко-митет бердѳ лѳсѳдны Комѳтет ыжыд технѳ-ческой школа куѳа, код вылѳ пуктыны мог велѳдчан планјас, программајас да велѳдан

метѳдјас ыжыд специалнѳј школајаслы вым-сѳдѳм, тајѳ школајаслы сет вынсѳдѳм да велѳдан уж мунѳм бѳрыѳ виѳдѳм.

СССР-са Централнѳј Исполнѳтельнѳј Ко-митетын јуралыг М. Калинин

СССР-са Централнѳј Исполнѳтельнѳј Ко-митетын секретар А. Јенукидѳе.

Мѳскуа, Кремль,

1932 во, сѳпѳабр 19 лун.

П. Уродѳв.

Школајас бердын лѳсѳдны-паскѳдны овмѳс

ВКП (6) ЦК шуѳм сѳрѳи бѳрја кадын Нар-компрос сетѳс чорыд индѳдјас школајас бер-дын овмѳс лѳсѳдѳм-паскѳдѳм јылыѳ. Сѳнѳ шуѳма: быд школа бердын колѳ-пѳ заводѳт-ны градвыѳ пуктасјас вѳдѳтны, курѳгјас, кро-ликјас, порѳјас да мѳсјас виѳны-да. Овмѳс паскѳдѳмлѳн мог:

а) овмѳс бердын ужалѳгѳн велѳдчыѳ-чѳлаѳ-лы петкѳдлыны, кыѳѳ овмѳс нуѳдѳм пуктыны агронаука велѳдѳм сѳрѳѳ; школа бердса овмѳс нуѳдѳмыѳ велѳдчыѳсјаслы лѳѳ ѳепосредствен-нѳј полѳтехнѳческой практикаи;

б) лѳсѳдны материалнѳј база, меѳѳа-нѳн пѳс сѳјан-јуан вылѳ;

в) овмѳсѳѳ образцовѳја нуѳдѳмѳн матѳгѳгѳрсѳ колхозсјаслы да ужалыѳ кресѳаналы петкѳд-лыны, кушѳм бурлун вајѳ овмѳслы агро-наука.

Колѳ шуны, бѳрја војасѳ вел уна школа бердса овмѳсјас — градјѳрјас, виѳ-мујас — ку-тѳсны ендыны лѳбѳ зѳкѳѳсѳ-кѳ еѳ-на енды — кыѳсурѳ сѳјѳн вѳдѳтчѳны.

ѳнѳ кѳжлѳ став ѳчѳт да шѳр школајас (442 школа) вѳдѳтѳсны сѳмын 356 участѳк 200 гектарѳн, а колѳ ескѳ, меѳдым став шко-лаыѳ вѳдѳтѳсны еѳдавылѳ 700 га. Мукѳд сѳ-кас пѳраѳнѳјас — курѳгјас, порѳјас, кроликјас, мѳсјас да малѳзи улејјас — виѳѳсны сѳмын 2 — 3 школаын. Сѳсѳа, сетчѳ-жѳ шуны шко-

лајасад овмѳсѳѳ вѳдѳтѳгѳн ѳѳкушѳм ѳсѳѳѳѳ-ватѳльскѳј уж еѳ нуѳдлыны. Пѳс сѳјан-јуан зѳв-жѳ еѳѳа школаын вѳлѳ лѳсѳдѳма.

Со мыј вѳсна школа бердса овмѳсјаснад омѳла паскѳдчѳсны: школаын велѳдчыѳсјас да сыкѳд ѳтѳѳѳщын шѳѳѳ сѳктса ѳбщѳствен-ностыѳ-дај еѳ тырѳдонѳм дѳнјавны овмѳс лѳ-сѳдѳмыслыѳ коланлунсѳ лѳбѳ, весѳг, ѳткымын-лаын торкасѳсны-на-ѳ. Лузјыв с/ѳѳветын, на-прѳмер, Трапѳзныков јорт ѳѳѳ воѳн школа бердын лѳсѳдѳс 5 кролик, мѳс дај бур градјѳр, кѳнѳ сѳлѳмѳаыѳс ужалѳсны шѳѳѳ чѳлаѳыѳ-дај. Мѳстнѳј служакјаслы тајѳ еѳ во сѳлѳм вылас да овмѳсѳѳ нуѳдѳмыѳ Трапѳзныков јортлы ковмѳс еновтчыны: абу-ѳд лѳсыѳ те вылѳ-кѳ быднѳг воѳны. Лојмаын школнѳј огѳрѳд бер-дын 6 малѳзи улеј виѳѳмыѳ Латышев јорт муртса еѳ вошты ассыѳ мѳстасѳ.

1931-32-ѳд велѳдчан воын Лојмаса ѳчѳт школа јѳна паскѳдчѳс овмѳс нуѳдѳмѳн: велѳ-дыѳ — ударнык Латышев јорт бура дѳнјалѳс овмѳс нуѳдѳмлыѳ коланлунсѳ да сѳлѳмыѳ дај дѳыр ужалѳс ѳѳѳѳ школаын. Лојмаса 4 велѳ-дыѳа ѳчѳт школалѳн лѳсѳдѳма-нѳн бура обо-рудујтѳм мастѳрскѳј (слѳсарнѳј, столарнѳј да переплѳтѳнѳј), градјѳр да виѳ-му 3 гектар мын-да, квајт малѳзи улеј да 15 утка. Воан воын индѳѳѳны нѳшта-на паскѳдчыны: курѳгјас да кроликјас виѳны бѳстчѳны.

1930-31-өд воын овмөссө зев бура нуөдс Ношулса ШКМ. Сені візісны 75 курөг да 3 жорс, огород улын вөлі 5 гектар му, Ношулса ШКМ бостөма урожај: картопел 11.600 кг. (11.6 тонна), морков—800 кг., солалөма 5 гырыс бөчка тыр өгурчі да капуста, нөшта-на уна мукөд сикас прөдуктајас чукөртөма-і. Колө шуны, сені овмөссө бура нуөдөны дај велөдөмыс абу омөл: велөдчысјасыд сетыс быд вона петөны бур качествоөн—общеобразовавельнөј предметјастө бура төдөны дај дысциплінырованнөјөс. Ужсө кужөмөн нуөдсны-да, овмөс вөдітөмыс јона отсаліс став велөдчөмыслы.

Кызі бостсыны школајас бердө овмөс лөсөдөмө?

Медвоzza уж: чукөртчыны сиктса став велөдысјаслы да өөрнөтчыны кушөмжык овмөс медјона ладмө асінтас серті, лөсөдны сені установка да сы серті вөчны план да сметајас.

Мөд уж: овмөс лөсөдөм јылыс сувтөдны сорні школсоветын, велөдчысјаскөд, обществност возын да велөдчыс ај-мам возын.

Быд школа возын сувтөдчысө мөг—непремени лөсөдны градјөр еңа вылө гектаржын вылын; ШКМ-јаслы да уна велөдыса ічөт школајаслы ешавылө 3 га.

Ыжыд отсөг овмөс лөсөдөмын сетасны сиктса общественност: селсөвет, колхозныкјас да једінолчыкјас. Најө отсаласны участок вундөмын, да көјдыс сузөдөмын, көзөм-гөрөмын да пощөсјас пощөмын, ужалан көлујјас сетөмын да с. в. Медјонасө, дерт-жө аслыныслы—велөдысјаслы да велөдчысјаслы—ковмас төждысны.

Градывв пуктасјас да віз-му вөдітөм нуөдны сіз, медым сіјө вөдітөмнас лөсөдны мөд сикас овмөсјас: курөгјас, порејас, кролікјас,

мөсјас да улејјас візөм. Огородјас вылын вөдітны сепдөмжык културајас, медым ескө сіјө сетіс прөдуктајас чемафлы пөс сојан-јуан лөсөдөм вылө. Лоө јона бур вөдітны: картопел, анкыш, морков, свеклө, капуста, өгурчі да нөшта-на разнөј пөлөс пуктасјас-і (помидор, салат, петрушка да с. в.). Віз места бостны матыжык местаыс, медым сіјөс појс іспользујтны малазі улејјас візөм вылө да кролікјас візөм вылө.

Порејас візны ковмас гідна да картопел; курөг візны—ковмас лөсөдавны позјас, курөг вердас—ід, зөр, картопел, чірсөм рак паң, рыс; мөс візны појас колхознөј картаын. Кролікјас візны ковмас бур өградаа јөр, сеса турун да зөр. Сөкыджык нуөдны да паскөдны пчеловодство, но ем-кө көсјөм да кушөмлун—позө-на-і тајөс нуөдны.

Лучкі-кө ужавны, тајө став сикас овмөстө позө нуөдны, сөмын зік асвын кежыс өккыд-жө лоө-а: ковмас топыда јітчыны колхозјаскөд да хојајственнөј организацијајаскөд, мед ескө најө сетісны школаалы отсөг.

Велөдысјас да велөдчысјас возын өні чорыда сувтөдчысө мөг: кыз-мыј позө лөсөдаыны да паскөдны овмөс школајас бердын. Колө сіз вөчны, медым быд школалөн вөлі кушөмкө да кушөмкө овмөс: сіјө овмөсыс медым сетіс школаалы небыжыд доход да мыј медколанаыс—медым сіјө петкөдаіс опыт асінтасса ужалыс крестаналы.

Медым ескө школајас вермісны регыджык перестроітчыны овмөс вөдітөм вылө, асыныс опытјасө школајаслы колө јөзөдны „Культура фронт“ журналө да газетјасө. Рајонувса јүгдөдчан јүкөдјаслы да организацијајаслы нуөдны учот да возын муныс школајасөс, велөдысјасөс да велөдчысјасөс—премірујтавын.

Уж бердө вылө ногөн бостчөмөс—соціалістическөј ордіеөмөс—паскөдны школа пышкын дај школајас костын.

Ыжыд пролетарскöй писатель А. М. Горкиј творчестволы 40 во

40 вога литературнöй да общественнöй ужыс М. Горкијлөн — сижö пролетариат культуралөн 40 вога быдмөм да паскалөм, ставмуывса пролетариат вермасөмјаслы, мед воз СССР-са пролетариат вермөмјаслы да вермасөмјаслы 40 во тырөм.

А. М. Горкиј јөзөдiс ассыс медвоҗаа вiетсö „Макар Чудра“. 1892 воын сентябрын Тифлисса гачет „Кавказ“-ын „Макар Чудра“. — том морт Лојка Забар јылыс мојд (легенда), кодi аслас шуд дорыс ылаөжык пуктö свобода, гордöй человеческöй независимост.

Кушдөм-пö смыслыс тајö вiетыслөн, кытчö сижö чуксалö?

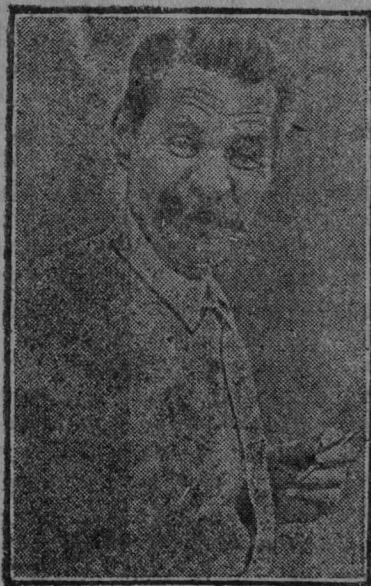
Сижö велөдö мустөмтны оломкөд мiрiтчөм, чуксалö вермасны. Тајö вiетыс вöли веокөдö-ма сы ылаө, мыл роч литератураын да общественнöй оломыс сижö каднас вöли реакцијакөд мiрiтчөм.

Лојка Забар јылыс мојдыс вöли первој гиждөдөн уна тащөм пöлөс произведөннöјас пiын, көнi, сижö ылаө лептö героическöй, гордöй мортöс. Сижö оз көсјы овны рудник оломөн, кыз велөдөнны овны Чеховлөн интелегент Иванов (драма „Иванов“), сижö öтказитчö мiрiтчыны оломыскөд, кызi чуксалö достојевскиј. Сижö гөгөрвоө, мыл мiрiтчöны сөмын слабыник, нинөм сулавтөм јөз. Сижö вьвти јона кылö локауносө насiлiјöлыс да локаунылыс наоiлiјöсö, сы понда оз вермы Толстој моз чувавны „локалы не муины воча насiлiјöөн“.

Ассыс iфејајассö М. Горкиј вöли сујö мојдса образјасö („Макар Чудра“. „Старуха Iзергил“, „Варыш јылыс ыланкыв да с. в.), либö лумпен-пролетаријјас образјасö.

Сөмын тајö нөвi оз вiетав, мыл Горкиј вöли лумпен-пролетаријјаслөн iдеолог, индивидуалистическöй анархизм јылыс ылыс писатель, кызi шулисны сижö уна буржуазнöй критикас.

Реакција условiјöјасын полыс, быд воөков арталыс мешачын пыфди тащөм образјас петкөдлөмыс, тащөм сама ылаөмыс вöли ыжыд революционнöй значенкөа.

М. Горкиј.

М. Горкијлөн iчөт дырса да том оломыс вöли зев сөкыд, сы вьвти мунис уна сөкыд торјас. „Университетнас“ сьлөн вöли, кызi ачыс вiеталö, ремесленнöй мастерскöй да перкарна, паракод да пристан, көнi сижö велөдчiс немортнога ужö, мыл вöли важ сарскöй купческöй Россијаын. Горкиј тöдлiс i кьвжнöй университетјас, 1905-өд воын сижö вöли-нин мевоа образованнöй писательлөн Россијаын. Сижö бөрјiс народникјас пiыс марксистјасөс, кодјаслыс венчөмјассö кывзывлiс том дырјiыс-на Казанын, меньшевикјас пiыс болшевикјасөс, кодјас кост вермасөмас щöщ ачыс участвуйтлiс, ез сөмын аслас пролетарскöй писательчүјонас, но щöщ i сы понда, мыл сьлөн вöли ыжыд культура, кодöс шедöдiс нiгајасыс. Сижö локтiс Ленин дiнö, кызi художник мьелiтел ез сөмын чувствонас, а вежорнас ијан партијалыс вескыдлуносө гөгөрвоөмөн.

1905 васа револуція пöдтöм бöрын, кор унаöн, кодјас ворслсны револуціјанас, сїјöс вузалсны, М. Горкіј нöшта зумыджыка сувтис аслас пост вылö. Секі Горкіј гіжис роман „Мат“, көні первојяы роç да і ставмувывса літэратураын петкöдлö, кызі робочöй рöрö пролетаріат ідејаяс вöсна сознательнöй вермасыö.

Лондонын партїя сјезд вылын М. Горкіј-кöд адзыгöн, В. І. Ленин шуис сылы: „Зев бур, мыј термасін гіжны тајö нїгасö. Нїгаыс зев колана. Уна робочöй участвүтлїс револуція вöсна вермасöмын вежорттöг, стїхї-нöја, а öнї лыддасны „Мат“—тö да лоас налы ыжыд пöмза. Зев кадö лої гіжöма нїгасö“.

Ленин, вїсталö Горкіј, вöчїс тајö нїга вылас уна крїтїческöй індöјјас да коғ і ембө öткымын нелучкїјас, Ленин тајö нїга вылö пунктö, кызі робочöй класлы јона колана нїга.

Горкіјлөн „Мат“ нїгаыс роç літэратура історїяын вöлі первој нїгаöн, көні шöрас сулалö соціалїзм вöсна вермасыс пролетарїј, робочöй болшевік, лоö первоја нїгаöн, кодöс вöчїс пролетаріат.

Реакція војасö, сесеа імперіалїстїческöй војна дырїі М. Горкіј гіжö сещöм бурторјас, кызі „Городок Окулов“, „Матвей Кожемјакін“, „стетство“, „В мусфах“ да с. в., кодјас Октабрса револуціјаöç Россїјаса пролетаріатöс өн петкöдлөмөн лыддыгöнны классїческöй прöзведеньнöјасөн.

Г. В. Плеханов гіжлїс М. Горкіјлы, мыј сылөн „Матвей Кожемјакін“ петкöдлö сарскöй Россїјайн разложеньö мунöм, кызі Балзаклөн гіжöдјас петкöдлөны реставрація да Луї Фїліпп кадса псіхологія французскöй общественлыс.

Г. В. Плеханов вöлі прав, Горкіјöс Балзаккöд öткофалöмнас. Сöмын Плеханов ез вїстав, мыј літэратура історїяын сїјö „öнїја общественлөн псіхологіяыс“ петкöдлөма пролетаріат өн пыр.

Ассыс ыжыд самсö, кызі пролетарскöй пїсачел, Горкіј торја-нын петкöдлїс імперіалїстїческöй војна војасö. Имперіалїстїческöй војна вöлі ыжыд іспытаньöөн став пролетарскöй револуціонерјаслы, кодјас олїсны ІІ ітернаціонал кадö. Тајö іспытаньöсө ез выдөржітны весїттö медбур прөдставїтельјасыс ІІ ітернаціоналлөн, шуам, Жүл Гед, Г. В. Плеханов.

М. Горкіј і секі колтїс сулавны ітернаціоналїстїческöй пöзіціяјас вылын. Сїјö лезö журнал „Летопї“, көні зїлö котырты асгöгöрыс став ітернаціоналїстїческöй выпїјас. Тајö журналыс февралса револуціјаöç Россї-

јайн вöлі трїбунаөн ітернаціоналїстјаслы.

Горкіј ставнас сетїс Октабрса револуціјалы, партїя да Ленин ідејаяслы. Ассыс став творческöй ыжыд вынсö, ассыс став мїрпасталаса авторїтетсö сетö соціалїзм стрöйтöм вылö.

Сїјö вермасö револуція вермöм вöсна аслас талантөн, кызі художнїк, публіцїст, культурнöй револуція організүтїте, мїжанлыс став літэратура быдтыс да сїјөн вескöдлыс.

Гражданскöй војна дырса сöкыд војасö да соцстроїтельство нуöдан зельїд обстановкын сїјö возза моз-жö гіжö художество боксаң вывтї дона прöзведеньнöјас. Тајö војаснас сїјö лезö нїга Толстој јылыс, көні сы кыңзї, мыј шулывлїс Толстој јылыс Ленин, зев вескыда да смела вїсталö ассыс мөвпїссö, пыдö да паскыда вїзöдö, і та боксаң тащöм нїгаыс абу ставмувывса літэратураын.

Уңжык возза гіжöдјасыс-кö Горкіјлөн, „Форма Гордеевсаң бостөмөн, вöлі петкöдлөны сгылсö пролетарскöй літэратуралыс, сылыс методсö, кызі діалектїко-матеріалїстїческöй метод, бөрја прöзведеньнöјасас діалектїко-матеріалїстїческöй методыс петкöдлөма классїческöја.

М. Горкіјлөн быд художественнöй кыв вöлі ыжыд соціалнöй вынөн пролетаріатлы пöмза вылö. Но Горкіј оз сöмын аслас художествоа кывнас участвүт пролетаріат вермасöмын. М. Горкіј, кызі публіцїст да общественнöй уж нуöдыс пыр вöлі ыжыд вынөн пролетаріат вермасöмын.

Бөрја васа ставгајасыс сылөн, кодөн шыасö рытывыввса да мїжан інтелїгенція дөрö сылөн гіжöдјасыс белогвардїщїна јылыс, буржуазїя культура јылыс, мешчанїн јылыс, војналы паныд—тајö ставыс сещöм-жö документјас, кушöмөн вöліны коркö паскыда нїмалыс історїческöй выступленьнöјас Волтерлөн, Гүголөн лїбö Лев Толстојлөн, сöмын колö індыны, мыј ставгајасыс да памфетјасыс Волтерлөн, а торја-нын речјас Гүголөн да ставгајас Толстојлөн, вöлі сöмын вермытөм јылыс, ыжыд дај вылыс горзөмөн. А Горкіјлөн выступленьнöјасыс лооны ыжыд прїговорөн соціалїзм стрöйтїте-јаслөн капїталїстїческöй мїр вылын. Толстојлөн-кö „Ог вермы лантөмөн овны“—ыс колї сöмын нїнөм вöчны вермытөм јылыс горзөмөн. М. Горкіјлөн „Кор враг оз сетсы, сїјöс бырöдны“ да „Культура мастерјаслы“—ставгајасыс петкöдлөны пролетаріатлыс ыжыд вынсö, сылы решїмоөстө бырöдны ассыс врагјассö да культуралыс вредїтельјассö, сылыс самсö собствєннїческöй культура пыддї лөсöдны пролетарскöй, соціалїстїческöй культура.

НУГИНОВ.

Чолөм медыжыд пролетарскөй гижыслы

М. Горкіялы

Лењин Горкія жылыс

Кушөм былө пуктыліс Горкіяс Лењин по-
чө аңыны сїдө тождысөмөсис Горкія понда,
сїдө кывжасөсис Горкія жылыс, кодјас колыны
Лењин гижөдјасын. Став олөм куңалаыс Гор-
кія жылыс Лењин ез вунөдлы. Весөг Совнар-
комын јуралігөн, мірын первојја пролетарскөй
государствоин вескөдлігөн, гражданскөй война
мед сөкыд војасө Лењин пызан былөсис Гор-
кіялөн нїгајас ез вешјывны. Олөм куңалаыс
Владімір Ілліч кутис јтөд Горкіякөд, сөта-
ліс сылы индөдјас, өніс вескыда сылыс ло-
лываөм ылаалөмјасө. І Лењин донјавліс Гор-
кіяс, кың медыжыд пролетарскөй гижысөс
художникөс.

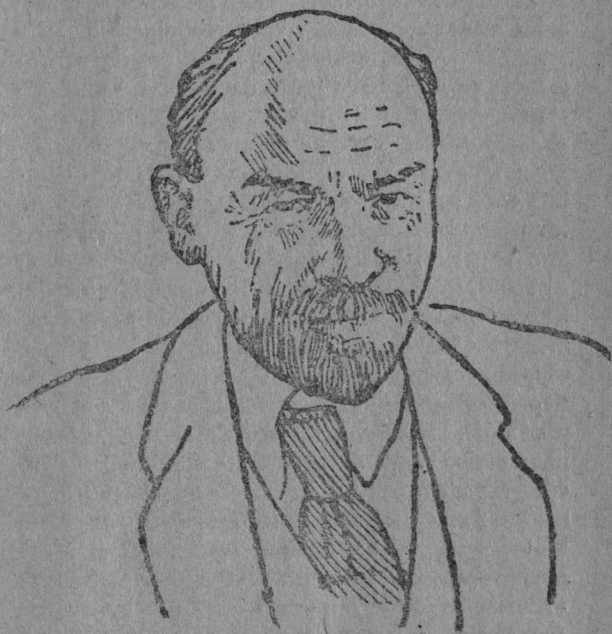
1909 воө Лењин гижө:

„Горкія јорт вывтї јона јітис асө аслас
ыжыд художественнөй гижөдјаснас Россіја-
са дај став мірса робочөй двїженьнөдн (Ле-
њин том XI, ч. II) аслас пісмөјасас Горкіялы
Лењин петкөдлө образөцјас, кыңи колө нуны
ідејно-воспитательнөй уж.

„Аслад художник талантнад, ті, вајинвыд
Россіјаса робочөй двїженьнөлы — да і не сө-
мын өтї Россіјаса — зев ыжыд пөмза. Тї ва-
јанныд нөшта ыжыд пөмза і сы вөсна тіјак-
лы некың оз поң лөңчысыны сөкыд настро-
јеннөјас улө, кодјас кыптөмаөсө заграничаса
тыш эпизодјасөн“.

Став пісмөјасас Лењин јона отсаліс Гор-
кіялы мунны вескыд тудөд, јорт ногөн төж-
дысліс сїдө олөмас став мелөчјас жылыс. Ле-
њин кодї лыддымеліс художественнөй літера-
тураөн, кыңи ыжыд өрудіөөн классөвөй тыш-
кын, кодї донјавліс літературнөй гижөдјасөс
революціялы пөмза мөбө вред вајан бөкө-
ныс, былө пуктывліс Горкіяс, кыңи художни-
көс сыла, мыј аслас творчествонас сїдө вајө
вывтї ыжыд пөмза робөчөй класслы, социализм
ужлы.

„Горкія нинөм шутөг, пролетарскөй іс-
кусстволөн ыжыд представитель, кодї уна-
нын вөчїс сылы дај нөшта на увжык вермас
вөчны... (Лењин XI том, II ч.). І сїдө 20
вонас, кодї колї тајө гижөм бөрас, М. Горкія
бура вештө аслас велөдысыне і јортлыс та-
јө кывжасө.“

„Горкія — нинөм шутөг, пролетар-
скөй іскусстволөн ыжыд представі-
тель, кодї уна-нын вөчїс сылы дај
нөшта уна вермас вөчны...“

(Лењин)

Велөдчөй гижны

кыңи Горкія!

KODJACKÖD TI, „КУЛТУРА МАГТЕРЈАС“

(Вочакыв америкаса корреспондентјаслы)

Ті гіжанныд:

„Тіжанос, буракө, зев шенчөдас океан сајса төдтөм јөзјаслөн тајө гіжөдыс.“ Сөмын тіжан пісмөды оз шенчөд менө; сешөм пісмөјасыд волөны зев шөкыда дај ті өшыбајтчад, асөыныд пісмөнытө шуанныд-кө „оригиналнојөн“:—бөрја кык-кујим вои интеллигентјаслөн повчөма горзөмјасыс лоины обычнөј торјөн. Но сјјө абу вес: интеллигенцијамд-лөн ужыс пыр-нын вөлі медјонасө гартчө өвитор гөгөр—медым мичмөдны оломсө буржуа-чијалыс, медым бурмдны озырјасөс пөж сама шөгөмјасөыс. Капиталистјаслөн пестуннаыс—интеллигенцијасыс—кызвыннас да медгасө пыржык зилс јөжыд сунисјасөн дөмлыны буржуа-чијалыс кісөдм, најтөсөдм, ужалыс јөз вөрөн вөрөсөдм философскөј да церковнөј паскөмсө. Тајө сөкыд ужсө, ошкытөм ужсө, некушөм пөлза вајтөм ужсө најө нуөдөны-на весіг өнја лунјасө-і. Секі најө пророческөја ачөны воөд вылө лоан торјасөс. Шуам-көв: Јапонјаса империалистјас Китајөс јуклынысө ез-на заводитны а, немец Шпенглер „Человек и техника“ нима ныган кыпөдіс-нын сорні XIX-d немын-пө јевропөчјас вөчисны јона ыжыд өшыбка, асөыныс төдөмунысө, техническөј опытсө „цветној расајаслы“ өетисны-да. Та кушта Шпенглерөс дорјө тіжан америкаса историкыд—Генріх Ван Лоныд, сјјө шөщ-жө шуө: сөд да вижуа јөзјасылды јевропөчскөј култура сетөмыд лө-пө „Сизим историческөј роковөј өшыбка пыщкыс“ өвө өшыбкаөн, кодөс вөчис јевропаса буржуа-чија.

Өні, со, ми ачзам: тајө өшыбкасө көсјөны ісправитны: Јевропаса да Америкаса капиталистјас јапончылы да китајчылы ыстөны сөм да өружјөјас, отсалөны налы мөда-мөдсө бырөдны да секі-жө, сјјө-жө каднас, ыстөны Асыввылө асөыныс флотсө сы вылө, медым ма сертө буржыкө сінкомын јапонјаса империализмы асөыс вына бронірујтөм кулаксө мытчөмөн повтөм көчкөд өтув бөстчыны јуклыны вјјөм ошлыс кусө. Ме ногыс-кө, кызі ме ачым аснамөн чајта, ошсө оз ло вјјөма: Шпенглерјас, Ван Лонјас да мукөд накодөмјас—буржуа-чијас бурөдыөјас, кодјас зев уна сорнитөны јевропөчско-американскөј „култура“ вылө грөчитөм јылыс, вунөдөны повөднөј уна тор јылыс. Најө вунөдөны сы јылыс, мыј индујас, китајөчјас, јапонөчјас,

негрјас оз лоны социално-монолитнөјөн, өтсамаөня, а јуксөмаөс-торјавлөмаөс классјас вылө. Вунөдөны ношта сы јылыс-дај, мыј сјјө лок сама мөвпалөмјасысмы, кодөс өні ми ачзам Јевропаса да Америкаса мешана пыщкыс, лөсөдөма да аөнывөдөдана мөртчө паныда јад—Маркслөн да Ленилөн велөдөмыс. Пөліно: та јылыс најө гашкө-і оз вунөдны, но нарошнө чөв олоны. Јевропөчскөј култура вошөм јылыс налыс горзөмсө пөчө виставны сјјөн, мыј најө ачөны асјасысмыс вынтөмунос да паныда јадысмыс выналунос.

Цивілізација вошөм јылыс горзөчјасыд век өтарө сөдөны, налөн горзөм шыыс век өтарө гөрмө. Кујим төлыс сајым Франціјаын цивілізација торкөм јылыс публичнөја горзөс важ міністр Кајјо.

Сјјө горзис:

„Став оломыс өні вөјөма озырлуи вөсна да ескытөм вөсна трагедіјаө. Абу-мөј-нө трагедіја, кор ковмө сотны шөбді да вөјтавны ваө кофе мешөкјас секі, кор уна мільон јөзјаслы оз тырмы сө-јаныс. Бөстны-кө ескытөмтө—сјјө-нын уна лөктор вөчис. Сјјө кыпөдіс војна да шөктис лөсөдавны мөритчан договор-јас, кодјасөс пөчө нуөдны оломсө сөмын секі, кор ачкөз бырө сјјө ескытөмыс. Ог-кө вермөј ескөмсө лөсөдны, секі став цивілізацијаыд сурө угроза улө: секі олыөјас вермасны кыпөдчыны паныд өнја економическөј стројлы, кодөс најө мыждөмы лөкторјас лөмөмыс“.

Медым сорнитны хшчыкјас костын ескөм јылыс, кодјас немандыс-төма мөда-мөдысмы мытчөдлоны гыжјасөс да пинјасөс—колө лоны лөбө немандыс-төм порјасыөдн, лөбө бөб мөртөн. Сөсө „јөз“ пычдыс-кө бөстөны робочөј јөзөс, секі лөө нач вескыдөн, кор шуөны, мыј капиталистическөј стројлөн ідиотизмыс ембур вөчөмсмыс көзналө лөклунон. Пролетаріјас век өтарө јонжыка ачөны: өнја капиталистическөј дејствителност јона стө-ча збылмөдө Марксмыс—Енгельсмыс кывјас-сө, кодөс најө шулісны „Коммунистическөј манифестын“.

„Буржуа-чија оз вермы ыжыдавны: сјјө аслас рабысмы оз вермы лөсөдны весө рабскөј оломсө, сы вөсна, мыј сјјө раб-јасысмыс оломсө вајөдө сешөмөз, кор

ковмө на щөт вылын олом пыссы сомын
најос вердны. Общество воэовылö оз
вермы лоны сјö власт увтын: мөд ногөн-
кө—буржуаџилон оломыс оз јотлаас
общество оломкөд“.

Кажо—сурс старікјас пыщкыс өві морт,
коді век-на зімө вежөртны, мыј буржуазнөј
іdіотизмыд—мудерлун, кодөс сетөма јөзјаслы
пыр кешлө да сыыс буржыкө јөзјас неко-
дыр оз вермыны лөсөдны, сыыс ылөзжык—
оз мун, сыыс ылөзжык—оз каж. Неважөн-
на буржуаџјаөс бурөдысјас, кор петкөдлісны
ас өвмөсылыс мудрөтсө да вынлунсө,—
мыжсывалісны наука ылө.

Өні најө наукасө шыбытөны асланыс пещ-
гама ворсөмыс. Феврал 23-өд лунө, Парі-
жын сјö-жө Кажо, Шпенглер бөрса вөтчөгін,
форнітс важ міністрјас воэын, Павел Мілу-
ковјас воэын:

„Техніка лөсөдө-чужтө безработца,
уж вылыс вөтлөм робочөјјаслөн уждо-
ныс пырө акціонер діvіdөndө ыжыд сөд-
төдөн. „Сөвестөм“ наука, „сөвестөн“
шонттөм наука мунө јөзјаслы лок ылө.
Јөзјаслы ковмө наукатө көртвомавны.
Өніја крічс—мортјаслыс вежөрсө жуг-
лөм. Мукөд дырјі наукалы оз овлы
ыжыджык шөг, кызі, шуам, ыжыд вежө-
ра морт. Најө кыпөдөны теоретичес-
көј положеннөјас, кодјас шөгмөны сө-
мын сјö кад кешлас, кор најөс кыпөдө-
ны. Најө ладманаөс, кызі шуам, Карл
Маркслөн велөдөмыс вөлі ладмө 1848-д
да 1870-д војасын, но неммында оз шөг-
мыны 1932-д воын.

Марксыд-кө вөлі ловја-на, сјö ескө
мөдногжык гіжс“.

Тажө кывјаснас буржуа јавитө, мыј налөн
вежөрыс вынтөм, банкротчөма. Сјö советуј-
тө „наукаөс көртвомавны“, асныс вунөдөма-
өс—мыјтөм сјö сетс вын асланыс классыс-
лы медым јонмөдны влаот ужалыөјас вылын.
Мыј-нө сјö лөө „наука көртвомалөмыс“?
Дугөдны сылы вөмаыс ісөмөдујтан уж нуөд-
ны? Корјасө-кө буржуаџја зев суса да вер-
мөјјасөн тышкасалис вчкөкөд, кор сјö воыв-
ліс наукалы паныд. Өніја лунјасын буржуаз-
нөј философіја вочасөн-вочасөн воө сөщөмөз,
күщөмөн сјö вөвалі шөр немјас дырса медө-
кыд-медпемыд војасас—воө теологіялы
служанкаөн. Кажо прав, шуө-кө, мыј Јевро-
палы грөзитө важ варварстволөн воөмыс, код
јылыс (варварство воөм јывыс) виставліс
Маркс да кодөс сјö оз төд. да, зік збыл;
Јевропаса да Америкаса буржуаџја воыс-воө
дікмө, вежөрлуныс сергыс вынтөммө, лөө

варварөн—да сы јылыс сјö ачыс-нын грөгр-
воө.

Варварство эпоха пукоөм јылыс мөвпалөм-
јасыд өні зев „мөднөј“ мөвпалөмјас өніја
буржуаџилон. Шпенглерјас, Кажојас да жа
сікаса-жө мукөд „мыслітелјас“—дај петкөдлө-
ны уна сурс мешаналыс настроеннөјјассө.
Танөга полана настроеннөјјасыс артмөны ас-
сыныс куланлунө адзөны-да—ставму вы-
лын робочөј массајаслөн революціоннөј ве-
жөрјасыс сөдө-да. Буржуаџјаыд оз ескө
көсјы ескыны, мыј ужалыс јөзлөн сөдө-сөв-
мө культурно-революціоннөј сознанныөыс, но—
тајөс сјö адзө, чувствуйтө. Тајө процессыс
мунө быд боксаң дај зев бура оправдајтөма.
Сјö бгыс лоана: сјö артмө человечествоөн
ужалан опыт чөжөмыс, сөщөм опытыс, код
јылыс зев поучительнөја виставлөны буржуа-
џилон історікјас. Сөсө-өд історіја влд наука
жө, сјöс сіз-жө колө „көртвомавны“, лөбө—
сысөс-нын кокныджык—зікөз сјöс вунөдны.
Історіјатө вунөдны советуйтө франціјаса поет
да академик Пол Валери „Обозрение совре-
менности“ нима ныгаын. Јөзјас корысалөмсыс
сјö влд історіјаөс. Сјö шуө, історіјаыд-пө
важ оломтө петкөдлігад кыпөдө ковтөм меч-
тајас да јөзјаслыс мырөддө спокојсө. Сөрт-
жө: сылөн јөзјасыс лөоны буржуаџја. Вале-
риыд, буракө, му вылыс оз вермы адзыны
мукөд сікас јөзјасөс. Со мыј сјö шуө істо-
ріја јывыс, мыјөн буржуаџја зев гордычыл-
ліс да зев ыжыд самөн гіжліс:

„Історіја—медлок тор, мыј артмө мн-
јан вежөр пыщкын. Сјö кыпөдө мечта-
јас, сјö колмөдө јөзјасөс, сјö на пыщ-
кын чужтө абутөм воспомінаңнөјјас (га-
раланјас), ыжөдөдө налыс рефлексјассө,
мырөддө налыс покојсө да вөсмөдө најөс
маніјаөн—лөбө ыжыдө пукоанаөн, лөбө
пресөмөдујтанаөн“.

Кызі адзанныд, тајө бурөдысыс зев раді-
калнөј. Сјö төдө: буржуаџја көсјө овмы
спокојнөја, да покојнөја олом рафјыс сјö
лыдөдө коланаөн бурөдны-вјавны уна дас
міллон јөз. Сөрт-жө, сјö сөщөм-жө кокныа
вермас бырөдны уна дас сурс ныгајас.—біб-
ліотекајасыд-өд, кызі і став мукөд ембурыс,
сы кыын-жө. Історіја торкө покојнөј олом?
Здолој історіја! Нещыштны бергөдчасыс іс-
торіја кушта став ужјассө. Дугөдны сјöс шко-
лајасын велөдөмыс. Јүөртны, мыј важ олом
велөдөмыд лөө соціально опаснөјөн, преступ-
нөј торјөн. Історіјаөн нөкөсысјасөс шуны бөб
мортјасөн да најөс ставсө ыстыны јөзјастөм
діө.

Медколаныс—покој: щук та вөсна төжды-
өоны буржуаџјаөс бурөдыөјас. Но медым

лөсөдны покој, колө—кызі шуө Кайјо—мөдә-мөд костын, национално-капиталистическөј хищ-никјас костын, взаимнөј ескөм; тајө ескөмсө лөсөдөм могыс ковмөны паскыда востөм өзөсјас јөз керкаө, шуам—Китајө, медем сет-чө вермисны пырны Јевропаса став хищник-јас да лавочникјас. Јапонјаса хищникјас да лавочникјас зилөны тупкыны сјјө өзөс-сө ставыс, асјасеыс өприч: најө тајөс вөчө-ны сы подув, вылын, мыј Китај—насан ма-тынжык да сывөсна налы китајечјасөс грабит-нысө кокниджык индусјасөс дорыс, кодјасөс грабитөны англијаса „джентл-менјас“. Грабит-чөмын ордјысегас артмөны противоречјөјас, а сјјө чужтө выл мировөј бојна. Сесеа, таыс өприч, кызі шуө Парјјса журналист Гренгуа-ра: „Јевропа воштіс медбур рыноксө—Росси-јаса имперјаөс“ да өтув сы сама-жө мукөд журналистјаскөд, полтијаскөд, јепископјас-көд, лордјаскөд, авантюристјаскөд да мошен-никјаскөд щөктөны став Јевропалы өтув бост-чөмөн нуөдны Совет Сојузлы паныда интер-венција. Сесеа—Јевропаны век өтарө содө безработица, содө пролетариатлөн революцион-нөј вежөртасыс. „Покој“—тө лөсөдны верман-луијасыд абу-нын. Но ме—абу оптимист: көч ескө төда, мыј буржуазијалөн цинизмыс пом-төм, но ме өти верманлуи адза, кодөс бур-жуазија вермас нуөдны олөмө, медем весав-ны места спокойнөј олөмлы. Тајө верманлуи вылас февраль 19-д луно индылис расистскөј депутат Бергер, Кельна карын. Сјјө шуис:

„Власт бердө Гитлер воөм бөрын-кө французјас лыстасны оккупирүитны гер-манјаса территоријаөс, ми вундалам став јеврејјасөс“.

Бергерлыс сорнысө төдмалөм бөрын прус-скөј правительство дугөдис сылы јөз воын еорнијас нуөдөмыс. дугөдөмыс лөгөдис Гит-лер лагерсјасөс. өти расистскөј газета гижө: „Гитлерөс оз поз мыждыны незаконнөј де-ствийөјасыс: јеврејјастө ми шыщамөј закон сер-ты, кодөс лоө лөзөма, кор ми воамөј власт бердө“.

Та нога шыөдчөмјастө оз поз видлавны шутка пысфди: өнија јевропейскөј буржуазијаид вермас лезны закон не сөмын јеврејјасөс шырөм-шыщөм јылыс—најө вермасны лезны есщөм закон, медем вијавны-бырөдны ставсө, коді абу воөма сөгласө најө віркістана інте-ресјасыскөд.

*
* * *

Та нога круг пыщкас јөршитөм интеллигент-увешителјас вочасөн воштөны асыныс бу-мөдчан самлуноб да аснысө-нын ковмө бу-

рөдны-төкөдны. Сы могыс најө вөзјысөны веөг сөщөм мортјас динө, кодјас милостына-јастө некущөма оз сетавны. Налөн меды-жыд талантыс—„мичаа пөрјасны“ кужан та-лантыс—оз-нын вермы тупкыны буржуазнөј действительностлыс најтмөм цинизмө. На пыщкыс өткымынјас заводитөны-нын казавны, мыј такөдны да гажөдны мир грабитөм вы-лын музыејасөс, кодјас шөјө-вошөмаөс про-летариат паныдасөмла, гажөдны сөщөм јөз-јасөс, кодјаслөн најөвитчан горшлуныс пон-дис петкөдчыны ачыссама лока,—такөдны да гажөдны ташөм јөзјастө лоө-нын не сө-мын веөшөрө, но өпаснөј торјөн веөг аслы-ныс, такөдыөјасысылы.

Позө нөшта индыны—морт вијысјастө да рөзбојныкјастө бурмөдөмыд сөщөм-жө преступ-нөј тор, но ме төда: сјјө некодөс оз вөр-чөд, сјјө—морал, кодөс ковтөмысла олөмыс пыбытөма-нын. Лоө буржык, индам-кө ыж-ыджык факт вылө: өнија действительностад интеллигент-увешителјас лоөны „којмөд“ мор-таөн, кодлыс бытөјөсө (олөмсө—Ш. Ф.) от-вергајтчө логикаөн.

Буржуазија пөвстыс петыс—социалнөј по-ложеньнө сертыс пролетариј—заводитө гө-гөрвоны аслас служитөмысыс унытөльнөј драматизмөс: сјјө служитө сөщөм классы, кодөс осудитөма гібел вылө. Заводитө гө-гөрвоны сы вөсна, мыј буржуазија оз-нын нуждајтчы сјјө услугајасыс. Сјјө век өтарө щөкыджыка кылө, кызі сыкод-жө јөзјасыс (ин-теллигентјасыс) буржуазијалы угодјајтгас, гор-зөны интеллигенција перепроизводство јылыс. Сјјө адзө: „увешеньнөысла“ буржуа радпы-рысжык вөзјысө оз философјас да „мыелител-јас“ динө, а шарлатанјас динө, олөм ту-налысјас динө. Јевропаса газетјасын петөвы паскыд јубөртасјас хиромантјаслөн, астролог-јаслөн, кодјас лөсөдөдөны гороскопјас факірјаслөн, графологјаслөн, спирит-јаслөн да мукөд сөщөм-жө фокусникјаслөн, кодјас буржуазија сертыс-на невежественнө-јөс, бөбөс. Фотографија да кино пөдтөны жи-вопис-искуствоөс, художникјас, медем шыгыс-ла не кувны, асыныс картинајасөс вежлаө-ны карупел вылө, нань вылө, важмөм пас-көм вылө. Парјјса өти газетын печатајтөма зев интөреснөј заметка:

„Јона гөла да омөла олөны берлин-скөј художникјас; бурмөмлян некущөм перспектива оз тыдовтчы. Мунөны еорнијас художникјас костын мөда-мөд-лы отсөг сетөм јылыс, но кущөм-нө отсөг вермасны сетны мөда-мөдлы ху-дожникјас, на пыщкыс-кө нөви морт уждонсө оз бост дај воөө вылө уждон

боотом вылас некушом надежа абу? Сывосна художникяс радпырыс примитисны художыда Аннот-Якобильс оригинальнőй идеясö, кодї щöктö лöсöдны вузöсясöн вежласöм (товарообмен). Мед ізшомön вузасыяс сөтасыны художникяслы ізшом статуяяс да картїнаяс вылö. Кадыс вежас-да, ізшомön вузасыяс оз жалитны сыног вежласöмсыс. Мед пїлчөтыяс лөчитасыны художникясöс. Бур картїна некор оз ло лишнőйön—пїлчөтан кабинетын. Јај да выј вузальяслы сїз-жö колö воспользүтчыны случаяс да вöчны бур уж,—нöбны художественнőй вещьяс. Медым практика вылын нубдны Аннот-Якобильс идеясö, Берлинны котыртис специальнőй бјуро“.

Та ног вузöсн вежласöм јылыс јуөртгөн газөта оз вїстав, мыј сөшöм торјыс ем Парижын-дај.

Вочасөн-вочасөн кїнематограф пöдтö театрылыс ыжыд искусствосö. Буржуазнőй кино јывыд нїнөм-ї сорнитны: быдөн тöдам, кызї сїјö јöзсö шыкöдö. Сөнтїментализмыс став темајассö использүтöм бöрын сїјö заводїтöма демонстрируйтны физическőй уродствојас:

„Холивуд студїяын „Причуды“ филмаын ужавны чукöртчöмаөс зев оригинальнőй группа: Ку-Ку—нач аїст-код; П. Робинзон—космöмысла сöмын лыжасыс колöма; Марта—кїпöлөн чужлöма да велалöма зев маөтера кыны кружева кодјаснас. Студїяö вайöмаөс Шїлдеөс, кодлөн тушасы нормальнőй, а јурыс кїз ыжда сöмын; Олга—зев ыжыд тошка нывбаба; Жоөфїна-Жоөф—жынвыјö женщїна, жынвыјö мужщїна, өіамскőй 5 блязнец-чөјјас, карлыкјас, мїлпүтјас“.

Барнај, Поссарт, Мовө-Сулмї да мукöд сөшöм артистјасыд оз-нын ковмыны, најöс вежöны Фербенксјас, Гарольд Ллојдјас да мукöд фокуеникјас быдөнöс дöзмöдыс сөнтїментальнőй Чарлї Чаплин јурнүөдмөн, классическőй музыкаөс вежöны джэзөн, а Стендалöс, Балзакöс, Фїккенсöс да Флоберöс—Уоллесјас да кодјас-да, кодјас кужöны вїставлыны, кызї полїдејскőй сыщїкјас гырыс грабїтелјаслыс да јöз вїжалыяслыс ембурсö вїзїгөн кыјöны поснї гусасыясöс. Искусствоын буржуазїялыс өдöмсö бурмöдö почтовöй маркајас да трамвайнőй бїлетјас коллекциöнїрујтöм, лїбö стариннőй картїнајас коллекциöнїрујтöм. Науказын буржуазїяөс иңтересүјтöны сөшöм методјас да прїюмјас, кызї ескö

донтöмжыка эксплуатїруйтны рабочöй классыс физическőй вынјассö: буржуазїялы наука ковмö бурещ сымында, мыјмында сїјö отсалö озырмынысö да сылыс-кö половöй енергїясö кыпöдö развратнőја олöм вылö. Буржуазїя некыз оз вермы гөгöрвоны наукалыс медгырыс мөгјассö. Морт вежöрöс сөвмöдöм, капитализмön усырмöдöм јöзјасöс бурмöдöм, иңертнőй матерїялыс енергїя шөдöдöм—тајö ставыс öнїја буржуазїятö сөшöма-жö иңтересүјтö, кызї сїјö, иңтересүјтö Центральнőй Африкаса фїкарјасöс.

Тајö ставсö адöмön öткымын интеллегентјас заводїтöны гөгöрвоны, мыј „культура дөрöмыд“, кодöс лыддылысны ас ужөн,—öнї абу-нын налөн уж, мыј культурайд абунын колантор капиталистическőй мїрлы. Кїтајын лöмторјас вїсталисны налы кызї 1914-öд воын вöлї жугöдöма бїблиотека Лувенын, тöлунја лун вїсталис налы, кызї јапонскőй пушкајас жугöдїсны Тунцаыс унїверситет, морскőй колледж, рыболовство школајас, национальнőй унїверситет, медїцинскőй колледж, селско-хөзәјственнőй да инженернőй колледж, рабочöй унїверситет да с. в. Тащöм варварскőй актыс некөдöс оз возмушцајт, кызї некөдöс оз возмушцајт культурнőй учреждөннөјас вылö рöскодјас чїнталöм да вооружөннө век öтәрö сөдтöм.

Но, дөрт-жö, сöмын некымынөн Јевропейско-американскőй интеллигенција пöвстөыд гөгöрвöны да сувтöдöны асланыс воын јуалöм—кытчö мунны? Прївычка сөртї—буржуазїякөд пролетариатлы паныд, алы кызї чест щöктö—пролетариаткөд буржуазїялы паныд? Но унжык интеллигентсы-на колтчöны служитны капитализмлы—аслас көзәиныслы.

Мөным зев щöкыда воывлöны пїсмöјас мешчанаөс увөшїтыяссан. Вайöда на пыщкыс öтїöс, Свеи Елверстадсан:

„Многоуважаемöј г. Горкїј!“

Став мїрыс öнї вöјöма економическőй крїзис пыщкö, став странајассö сїјö нещкö, нöјтö. Став олысјасыс шöјö-вошöны, инаснő некытчö оз вермыны. Сїјö мїрöвöй трагедїялыс јöткышїтис мөнö заводїтны норвежскőй газөтаын—„Tidens Tagn“-öп—гїжны статтајас, медым сїзөн кыпöдны ловсö да öдчöдны өдöмјассö уна мїллон мортјаслыс. Тајö мөгсö ас возö сувтöдöмön мө адзї коланаөн чукöстчыны лїтература, искусство, наука да полїтика представїтелјас дїнö, медым најö јуөртисны „кущöм налөн мьөннө öнїја олöм јылыс. Быд государствоын быд гражданин воын сувтö мөг: кувны сөкыд олöм вöс-

на, лібб-жэ заводітны тышканы да ескыны, мыі економічэскай крзіс регыд помаоас. Сёкыд оломыс петом выло ескомыс колд быд мортаы, быдын сію лом-яс ыжыд біон, кор лыддасыны оптімістичэскай кыв авторігетной мортаыс. Сы вёсна ме лыста теныд корны кыв-мод оніа положенно жылыс. Тенад сію кыв-модыс уна мортос мездасын отчажанноыс, сетасын налы вын смелоя-жа візодны воан луняс выло.

Почтеньоон Свен Елверстад.

Та нога піемэ гіжыскоф мортјасыд, кодјас ескыны „кыв-мод“ выло—велунаон-на. Налон ескымыс сещом наівной, мыі весіг одвакэ іскренной. Кыв-модыд, дај лібб-кө-і кык эо көт куім со кыв, оз-нын ловзодны буржуаціаыдымо кіссом оломсө. Став парламентјас дај Ліга націаын быд лун вісталоны сурс кыв, но сію некодос оз бурмод, оз сет надежда, мыі лоэ сувтөдөма крзісалыс жуждамомсө. Карыс-карө ветлодлоны бывшөј міністрјас да накод-жө шарлатанјас да вөјпөдөны мешанаос „көртвоманы“ наукаос. Тащом јөзјасысыс сөрөмсө пырыстөм-пырыкөны журналістјас, кодјаслы „ставыс веккод, ставыс важөн-нын дөзмөдісны“; сещом-јас пыщыс өві морт—Еміл Лудвіг, „дејлі Експресс“ газетаын, зев серјозной газетаын, сөветујтө „став спеціалістјасө шошаодыс сөстөмон вөталыны“. Став пошлөј чепухасө мосні мешана кывзөны, лыддөны да чепухаме вөчөны выводјас. Јевропейскөј мешанамыд-кө лыддөны коланаон тупкавын універітет-јас—сені шенчанаыс нінөм абу. Пөмінө, најө вермасны ыстыоны со кушом факт выло: Германіаын быд во чінтысөө 6 сурс вакантној места, кытчө ковмөны універітетскөј диплома јөз, а германіјаса вузјас быд во лөзөны 40 сурс універантөс.

Ті, С. Смітс да Т. Моррісон гражданајас, өшыбајтчад, шуаныд-кө, мыі буржуазной література да журналіюка „котыртөны культурној мьеннојас“, сію „котыртысыд“—паразітнөј быдтас, коді зіль тупкыны сөјствітелностыс најта хаоссө, сөмын тупкө омөлжыка кыці, шуам, тупкөны плуш да јогтурунјас кіссөм керкаыс јөгсө да најтсө. Ті, граждана, омөла төданныд, кушөмжык тіјая прессамыдлон культурној значенноыс, коді өткывјөн утверждајтө, мыі „американчыд медвојдөр—американеч“ да сыбөрын-нын вөліс морт. Такөд радын Германіјаса расістјаслөн прессаыс велөдө, мыі расіст—медвојдөр аріјец, сеоса сы бөрын вөліс врач, геолог, філософ; франціјаса журналістјас доказывајтөны, мыі француз медвојдөр побөдітел да

сывөсна сылы ковмө вооружітчыны ставса-ыс јонжыка,—сөрныс мунө, сөрт-жө, оз јурвем вооружітөм жылыс, а сөмын кулак жылыс.

Весіг оз ло сөдтөма, шуам-кө, мыі Јевропаса да Амерікаса прессајас сөмын өытор зільоны —увтыртөны лыддөнысјасысыс культурној уровеньсө, коді сытөг-нын улын. Уж сетысысыс—капіталістјасысыс—інвересјассө обслужівајтөмон журналістјас оз сувтөдны ас војас мог, медым укөрөтны сөвн-наос, көт-ескө гашкө і ацөны, мыі сөвн-наыс дурмөма да јөјталө.

Ті гіжанныд:

„Јевропаын міжанос, амеріканечјасос, ынавідөтөны“.

Тајө вывті „субјектывной“ да сію субјектывныс көт-і петкөділіс асыс өтар бансө, но сію зөбіс обдејсө: ті ен казалај, мыі Јевропаын став буржуаціаыс мөда-мөдсө ынавідөтөны. Грабітөм немецјас ынавідөтөны Франціјаос, коді зарні пыщкө вөјөмысла ынавідөтө англічанаос сіз-жө, кыці італјанцы—французјасос, а став буржуаціаыс өтүв ынавідөтөны Сөвет Сојузос. 300 міллон індус ынавідөтөны англіскөј лордјасос да лавочнікјасос, 450 міллон кітајеч ынавідөтөны јапонцыос дај став јевропечјасос, код-јас Кітајос грабітны велалөмаос-да, сіз-жө даосө дөзмөдчыны Јапоніа выло сыыс, мыі вөсна сію Кітајос грабітөм выло правосө лыддө сөмын ас сөјасыс. Сію ынавістыс—ставыслөн ставсө ынавідөтөмыс—векөтарө сөдө, сукмө да јосмө, сію пыктө буржуаціа вылын кыці ыжыд дој (чиреј) да, сөрт-жө, сію пістас. Пістас-да, бара пондас візүвтын медбур јөзлөн сөз вірыс. Уна міллон медбур јөзјасос жугөдөмыс өпріч војна жугөд-лас уна смбур да смрјо, а сію омөлтчөдас јөзјасыс зөввізасө, мырфдас сылы колана металл, топливо. Сөрт-жө војнаыд оз бырөд буржуаціа кстыс лөгалөмсө. Ті шуанныд, „мі-пө вермам служітны общечеловеческөј культуралы“ да „објазанөс сіјөс дорјыны варварстволан лөзөмыс“. Тајө вывті бур. Но ті сувтөдлөј-жө ас војаныд зев прөстөј вопрос: мыі ті верманныд вөчны талуи да аскі, медым дорјыны сію культурасө, коді, шуны пөпувтө, некор-на ез вөвлы „общечеловеческөјөн“ дај оз-і вермы сещөмнас лонысө кор емөс націонално-капіталістичэскай госу-дарственнөј організаціјајас да најө-кө оз кутны некушөм кыв ужалыс јөз возын, најө-кө усөдөны мөда-мөд вылас јөзјасос?

Так вот: јуалөј, інө, асыдыс, вермадө ті сувтөдны воча культура жугөдысјасыс па-ныд—безработічалы, рабочөј класс шыгја-

ломлы, фетској проовитуција содомлы? Гоговоаннид-о ті, мыј голмо-ко масса, голмо ждош мусинмыс дај, мыј вылын быдмо сјо култураис? Ті поди ферт-жө тоданныд, мыј сјо „културној слојис“ пыр-на массасаң пет-о дај сы вылын сулао. Тајос тіянлы бур-а коло тодны: од американечјасид зев радејтөны (дај сјо налы пырөма-нын привы-каас) ошјысны, мыј САСШ-са малчкјас—га-чета вузальсјас—вермөны петны президен-төз.

Та жылыс гаралгас ме көсјі сөмын петкөд-ланны сөщө малчкјасыслыс ловкоетсө, но не президентјаслыс ыжыд вежөрсө—сөщөм вежөр жывеыс ме ег-на јешщө кывлы.

Ем, нөшта өвү вопрос, код вылын тіянлы коліс ескө мөвпышталыны: чајтад-ө ті мыј 450 млн. кітајечөс поңо пөртны јевропејско-американскөј капіталлы рабјасө, кор 300 млн. индус заводітөны-нын гөгөрвоны, мыј Англи-ја увтын раб моз олом оломсө абу јенеаң ејөма? Ноко артыштолө-жө: кымын кө дас сурс хищникјас да аванюристјас көсјөны нем-чөжсө овны чөва уна мільард ужалысјас вір вылын. Тајө-нө нормальнөј тор? да, сјо вөвл-і, сјо і өні-на ем, но сурас-ө тіян емел-ство утверждајтны, мыј сјо должен лоны бурещ сіз, кызі сјо өні ем? Корјасө-кө чу-маыд вөвлі [нормальнөј јавленнөөн, но өні чумаыд пөшти зикөз-ын вошис да му вылын сылыс ролсө өні ворсө буржуазја-нын: сјо травітө став цветнөј јөзјассө, цветнөј јөзјас-лөи чужө помастөм презрөннө да ненавист белөј раса дінө. Чајтад-ө ті, култура до-рысјас, мыј капіталізм провоцірујтө расовөј војнајас?

* * *

Ті менө упрекајтанныд, мыјла ме „пропо-ведујта ненавист“ да советујтанныд „пропа-гандірујтны љубов“. Ті, буракө, чајтанныд, мыј ме верма рабочөјјаслы внушајтны: радеј-төј капіталістјасөс тіянлыс вірнытө најө но-налөны-да, радејтөј најөс тіян му вылыс став ембурсө најө вешөрө жуглөны-да, ра-дејтөј мортјасөс, кодјас тіянлыс көртнытө віжөны өрудіјөјас выла да сјо-жө өрудіјө-нас тіянөс-жө віжалөны, радејтөј негодајја-сөс, кодјас вөсна тіян челафныд кулөны шы-гысла; радејтөј, кодјас щөгөдчөм радыс ві-жалөны-жуглөны тіянөс; радејтөј капіталіст-јасөс сывөсна, мыј сылөи вічкөыс тіянөс ві-жө пемыдунын.

Начжө танога торјас проповедујтө јеван-геллө да сјо тіян јурө усөма-да, шуанныд „хрістіанствоыд“—пө лоө „култура кыпөды-сөи“. Ті јона сорминныд: честнөј јөзјасыд сы

жылыс вөжөв-нын оз сорнитны. Абу лөсыд дај оз-і поң сорнитны сы жылыс өнја лун-јасө, кор хрістіанскөј буржуазја ас ордас дај колонијасын рабјасөс мырөналө „бөиң да мечөн“ јонжыка, кушөма бинас да меч-нас сјо ез-на і вөдітчыв. Міјан лунјасө, кы-зі ті тоданныд, мечјастө вежөма пулемјотја-сөн, бомбајасөн дај весіг „јенежаң јен-гласөи“. Өвү паріжскөј га-чета јуөртө:

„Афридіјаскөд војујтөиң англичана додумайтисны сөщөм пріюмөз, коді налы вајис зев ыжыд пөлза. Повста-нечјаслөи чукөр, шуам көв, чебеөма гөрајас саж, кытчө некыз оз поң пыр-ны. Друг на вылын, гөрајас жылас, петкөдчө аероплан. Афридіјас боста-лөны ружјөјас, но аероплан бомбајасөн оз шыблас. Бомбајас пыдди сысаң го-раа кіссөны кывјас. Јенежаң сорні-тыс повстанецды төдса кыјөн щөктө еновтчыны, щөктө дугөдны Англискөј імперіакөд вее тышкаөмсө. Унаыс ов-ліс, јенежаң вісталөи кывзысјас тыш-касөмсө збылөч еновталісны.

Јенежаң јен сорні вісталаи опыт вөчлісны Міланын-дај. Фашистскөј мі-ліціялыс годовщинасө празнујтөиң став карыс кывзіс јен кыв—фашизмөс ошка-на кыв. Міланцы качалісны: сорнітыс вөлөма генерал Балбо—бархатнөј барі-тонис щук сылөи вөлөма.“

Со тај—аңысөма зев прөстөј способ, ме-дым докажитны јенимс да сылыс гөлөссө утілізирүјтны дікарјасөс порабөитөм вылө. Поңө відчысны, јенимыд сөсса пондас Сан-Франціско вылын лібо Вашингтон вылын пон-дас сорнитны јапонскөј акцента англискөј кыјөн.

Меным прімер пыдди ті петкөдланныд „ыж-ыд вежөра мортјасөс, церковнөј учітелјасөс“. Весіг зев тешкод, сы жылыс вывті серјоз-нөја вісталад-да. Но тајө јөзјас вылас мыж-ытөз војдөр тіянлы коліс ескө відалыны, зумыда-ө асныс најө сулаөны. Вічкө жылыс сорнітігад ті петкөдланныд „американскөј ідеалізм“, коді чужө нінөи төдтөмлун вы-лын. Хрістіанскөј вічкөыс історіјасө ті он төдө сы вөсна, мыј САСШ-са олысјас ез мыркны ас вылас кызі вічкөыс пөдтіс морт-јаслыс разумсө да советсөб, ен мыркөј сіз, кызі сјөс мыркисны јевропаса олысјас. Тіян-лы коліс ескө лөдмасыны кушөи кровавөј дракајас вөвліны вселенскөј соборјас вылын, кушөи изуверјасөн да честолубыдөи вөвліны вічкөыдлөи „ыжыд вежөра учітелјасыс“. Тіян-лы торја унатор сетіс ескө мошеничскөј іс-

торія Ефесса соборлөн. Тіянлы коліс ескө мыжкө өтї-мөдтор лыдфыштны јеревнїкјас јылыс, төдмөдны, кызї хрїстїанство пакөдігөн вїјавлісны-мучїтлісны „јеревнїкјассө“, кызї вөчавлісны јеврејскөј погромјас, кызї вїјавлісны албігојдыөс, таборїтјасөс, вообщө — коліс ескө тіянлы төдмасны, кушөм кровавөј полїтїка нуөдліс хрїстос вічко. Ешда грамотаа мортјаслы јона їнтереснөј їнквїзїціјалөн їсторїја, — сөмын, ферт, не сїјө нїгаыс лыдфыны, кодөс гіжїс тіян җемлакыд—Вашїнгтон Лыд, кодлыө нїгасө вынөсөдөма Ватїкан—їнквїзїціјасө нуөдысыс. Ескө тајө став торнас төдмасїнныд-кө, секї ферт-жө каҗалїд ескө, мыј „Ыжыд вежөра вічкослужїтелјасыд“—церковнөј бајјасыд—ужавлісны сы могыс, медым јонмөдны властсө ешдажыкјаслыс да ыжыдавны унжык јөз вылын. Најө-кө тышкаслїсны јеврејаскөд, то сїјө сөмын сы вөсна, мыј јеврејас чужлісны ужалыс јөз пөвстыс, кодјас каҗавлісны вічкослужїтелјаслыс лөжсө,—најө проповедујтлісны религіја рабјаслы, кодсө ыжыдалысјасыд прїмітлісны сөмын рабјассыс полөмысла. Тїян їсторїкыд—Ван Лонгыд—„гырыс їсторїческөј өшыбкајас“ јылыс ставҗаас утврждајтө, вічкөыдлы-пө коліс тышкасны не јевангеллө вөсна, а сылы паныд. Сїјө шуө:

„Ыжыд өшыбка аслас кадын вөчліс Тїт Јерусалїмтө жугөдіс-да. Палестїнаыс вөтлөм јеврејјас разөдчїсны став мир паста. Наөн лөсөдөм обцінајасын сөвміс да јонміс хрїстїанство, кодї Рїмскөј їмперїјалы лөї сешөм-жө пагубнөј-өн, кушөм пагубнөј Маркслөн да Ленинлөн велөдөмыс капїталїстїческөј государствојаслы“.

Тајї сїјө вөлі да і өнї-на сїзі: хрїстїанскөј вічко дугдывтөг тышкаслїс јевангелскөј наївнөј коммунизмкөд, сешөмі сылөн і їсторїяыс.

Мыј вөчө вічко өнїја лунјасө? Медвојдөр сїјө—кевмө. Јоркскөј да Кентерберїјскөј јепїскопјас, буреш кодјас нуөдлісны Совет Сојузлы паныд „крестөвөј поход“—тајө кык јепїскопыс лөсөдісны выл молїтва, көнї англїјскөј мїцemerїјө зев бура јїтчөма англїјскөј јуморкөд. Сїјө зев куҗ сочїненнө, лөсөдөма „Отче наш“ молїтва модаөн. Со кызї јепїскопјас јен дорад вөзјысөны:

„Что касается политики нашего правительства по восстановлению кредита и благополучия—да будет воля твоя. Что касается всего того, что предпринимается для устройства будущего управления Индий—да будет воля твоя.

Что касается предстоящей конференции по разоружению и всего того, что предпринимается к утверждению мира всего мира—да будет воля твоя. Что касается восстановления торговли, доверия к кредиту и взаимного благожелательства—хлеб наш насущный даждь нам днесь. О сотрудничестве всех классов по работе на общее благо—хлеб наш насущный даждь нам днесь. Если мы оказались повинными в национальной гордыне и находили более удовлетворения в господстве над другими, нежели в оказании им помощи по мере сил наших,—остави нам долги наши. Если мы проявили себялюбие в ведении наших дел и ставили наши интересы и интересы нашего класса выше интересов других,—остави нам долги наши“.

Со-өд кызї кевмысасын садбыртөз повчөм лавочнїкјасыд! Молїтваас ферт дас пөвыс корөны „енөвты“ долгјассө, но неөтчыдыс оз шуны, мыј најө дасө дај вермасны долгјассө не вөчны. І сөмын өтчыдыс најө корөны јенлыс „прөшеннө“.

„За то, что мы предались национальному высокомерию, находя удовлетворение во власти над другими, а не в умении служить им,—прости нас господи“.

Прөсвїт мїјанөс тајөс грексыс, но мї ог вермө еновтчыны грешїтөмыс,—со кызї шуөны најө. Унжык англїјскөј попјас тајө прөшеннөсө өтврғнїтїсны,—буракө најө адзїсны сїјөс шогмытөмөн да аснысө увтыртанаөн.

Тајө молїтвасө колө вөлі „воҗнесїтны“ англїјскөј јен престол возө јанвар 2-д лунө Лондондын Павла соборын. Попјаслы, кодјаслы молїтвасыс ез во сөлөмвылас, Кентерберїјскөј разрешїтїс не-лыдфыны.

Со-өд кушөм пошлөј да глупөј комедїјајасөз воөдчөма хрїстїанскөј вічкөыд, со-өд попјасыд кушөм улөз увтыртїсны асыныс јенсө—старшөј лавочнїкөз, кодї участвүтө јевропаса медбур лавочнїкјаскөд радын став комерческөј делөјасас. Но вөлі ескө несправедливо сорнїтны сөмын англїјскөј попјас јылыс да вунөдны, мыј їталланскөј попјас востїсны банк „Святого духа“, а Францїяны, Муллеҗе карын, феврал 15-өд лунө, роч емїгрантјаслөн парїјаса гаҗета јуөртө:

„Судебнөј властјас щөктөм сертї арестүтөмаөс өтї кнїжнөј магаҗїныө (кнїжнөј магаҗїныс „Юнион“ ныма католїческөј їздавательстволөн) заведүју“

шпöеö да приказкисö, кöни журнуöдыс-нас вöлöма аббат Ежи. Кнжиной мага-чинас вузавлöмаöе порнографическöй фотографияяс да ны гаяс, кодöс вајавлöмаöе Германијаыс. „Тöварсö“ конфис-кујтöма. Öткымын нигајаслөн содержан-ныыс не толькö порнографическöйöе, но весиг најтöстöны религијаöс“.

Та нога фактјасыд—уна со і ставыс најö висталöны öти тор: капитализмөн служанка—вичко—зарайтчöма став сикас вистöмјаснас, кодјас сјöс кистöны. Допусцитлам, мыј коркö буржуазија „лыффыслывлис вичко моралной авторитетөн“, но-öд сјö авторитетыс јонжы-касö вöли „дух полицјалөн авторитет, сещöм организацијалөн авторитет, коді увтыртис ужалыс јöзöс. Вичкынд „ушешајтлывлис“? да, ог отридајт. Но сјö увешенныыд—јöзлыс јурвөжрöс пöдтан пријом.

Ог вермы ме проповедујтны, медым гол-морт расејтис озырöс, рабочöй көзајинсö,—сјö абубу менам ремеслö. Ме ог вермы, ог куж јöзтö ушешајтнытö. Ме зев-нын важөн-сан дај бура тöда, мыј став мирыс олö нена-вист пышкын, ме адза, мыј сјö ненавистыс век öтарö öдзö дај бурлаң бергöдчö.

Тјанлы, „гуманистјасы“, кодјас көсјöны лоны практикјасөн“, пöр-нын гөгөрвоны, мыј олöмын дејствујтöны кык ненавист: öти-ыс артмис хшнникјас пövстын мöда-мöд кос-тас конкуренција нүдöдыслада да сиз-жö воан-тујпомсыс полöмыслада, коді хшнникјасыс вајö-дö гібел; мöдыс—пролетариатлөн ненавист—артмö сиркурыд сöкыд олöм пышкыс да век öтарö сылөн вөжöрыс јүгдö власт вылö правоөн. Кык ненавистыс сещöмöз воисны, нынöм дај нинöкод оз вермы најöс мöда-мöдыскöд ладмöдны-бурмöдны; сöмын кык клас-слөн мöда-мöдыскöд тышкасöмыс, сöмын про-летаријаслөн венöмыс мездас мiрöс нена-вистыс.

Тi гижад:

„Кызи і унаөн мукöдјас, мi сиз-жö чајтам, мыј рабочöјјаслөн диктатура ва-јöдас крестана вылын жыдыдалöмö“.

Ме тјанлы советујта: заводитлöј мөвпав-ны сиз, кызи мөвпалöны öткымынјас—сöмын-на öткымынјас—интелигентјас пövстыс, код-јас заводитöны-нын гөгөрвоны, мыј Маркслөн да Ленинлөн велöдöмыс сулалö медвылын, мыј сöмын сы вылнсан вiчöдöмөн позö ад-зыны вескыд туж социальной справедливостлан, выл формаа културалан. Еша зелöдчышт-лöј да көв адук кешлö вунöдлöј ассынды-лыс класстö, кодлөн истöријасыс вöли дај öни-на ем ужалыс массајасöс—рабочöјјасöс да крестанаöс—увтыртан нарвитан истöријаөн. Зелöд-

чыштолöј дај гөгөрвоанныд, мыј тјан классыд—тјан-жö враг. Карл Марксыд жыдыд вөжö-ра морт, мудрöј морт, но оз поз думайтны, быттö сјö олöмö воис Мишевра моз—Јупитер-журис. Абу сиз. Сылөн велöдöмыс лöс сещöм-жö гениалнойөн (науциной опытöс гениал-нойа сигöртисөн), кушöмөн ас кадын вöвланы теоријаяс Нјутонлөн да дарвинлөн. Ленин—Маркс серви прöстöжык, но кызи велöдыс вөжöрнас абу-жö вөжöртöмжык. Сјö класстö, кодлы тi служитанныд, најö петкöдласны тi-жанлы первојсö жыдыд бур боксан; кызи сјö мырдöналöмөн лöсöдлис асыслы колана „кул-тура“ вiр вылын, мiцemerитöм вылын да пöрјасöм вылын, сесса петкöдласны кызи сi-жö култураыс заводитö сiсмыны, а öнија кад дырса сiсöмсö тi-нын ас сiннаныд адзанныд: бурещ-öд сјö сiсман процессыс-и кыпöдö тi-жанлыс тревогасö, кодöс-тај тi петкöдлöмныд пiсöманыд.

Сорныштам „мырдöналöм“ жылыс. Про-летариатлөн диктатура—абубу пыролантор, сјö ковмö, медым перевоепитайтны уна дас мiл-лон рабјасöс—природалыс да буржуазной го-сударствалыс рабјасöс—да пöртны најöс ас странаса, ас ембурјас вылын тырбура көза-јинјасö. Пролетариатлөн диктатураыс оз-нын сесса ковмы, кор став ужалыс јöзöс, став крестанаöс лöс сувтöдöма öткöд социал-но-экономическöй условјöјасö да кор быд морт пондас ужавны вермöм серви да ембурсö боостны қолöмыс серви. „Мырдöналöмыд“, кызи сјö тi дај „унаөн“ мукöдјас гөгөрвооны, —недоразуменнö, но шöкыдыжыкасö—Совет Сојузса рабочöй класс вылö да сјö партија вылö лöж сорны, клевета. „Мырдöналöм“ кывтö кыпöдöны рабочöй класслөн врагјасыс, медым опорочитны сылыс културкöј ужсö—странаöс кыпöдан-ловзöдан ужсö, овмöс нү-öдан выл формајас лöсöдöмсö.

Ме ногыс-кö позö сорныны шöктöм жы-лыс, коді оз ло мырдöналöмөн, велöдöд-кö, шуам, челадöс грамотаö, тi-вöд сизинас он мырдöналöј најöс. Совет Сојузса рабочöй класс да сылөн партијаыс крестаналы вөжö-ртöдöны социално-политическöй грамота. Тi ин-телигентјас, казалад-жö ас олöмсыд драма-тизмсö, „мöлöта наковальна костын моз“ олöмтö, тјанлы сиз-жö кодкö внушайтö соци-ално-политическöй грамотасö і сјö „кодкöыс“, ферт-жö, абу ме.

Став странајасын крестана, уна мiлльона-посни собственникјас чужтöны хшнникјасöс да парайтјасöс; капитализм став аслас локун-нас чужис-быдмис бурещ сјö мусiн вылас. Крестанилөн став выныс, став способностја-сыс да талантыс вошлiсны корыс-öвмöс до-

рас невикомас. Посні собственікәлән културној ідіотизмыс сешәм-жә, кушәмә сійә миллионерлән; тјанлы, интеллигентјаслы, тајәс колә ескә бура адзыны дај чувствуйтны. Россияын октябреа революціяәз крестана овлісны XVII-әд нем дырса условіјәсын—факт, кодәс оз лыстны отрицајтны весіг рәч емигрантјас, кодјаслән Совет власт вылә дәг-луныс воә коміческі-чудовіщнәјәз.

Крестанын оз вермы овны полудікәј мортјас тујын, помещікәлы да капиталыстәлы корым тујын, оз вермы овны каторжнәј уә вылын разіпел торјавләм, ізөрмәм, му вылын, коді весіг оз вермы пәткәдны корыс-код собственікәс, безграмотнәјәс, коді оз вермы удобрітны мусә, оз вермы уәдәдны машинајас, оз вермы развівајтны агрокультура. Крестана массаыд-кә оз-на вермы гәгәрвоны дәјствітелностә да ассыс увтыртана оләмсә—работнәј класс објазан внушітны сылы, весіг-кәт гашкә і ковміс прінудітны. Сәмын тані оз ковмы прінудітнытә. Совет Сојузса крестанын, коді ас вылас мыркіс 1914-1918-әд војасса војналыс мученнәјәссә, кодәс садмәдіс Октябреа революція, әні абу-нн сінтәм да вермә-нн практыческәја мыслітны. Сылы сетәны колана машинајас, мувынсәданјас, сы возын востәма туј став школајасас, быд во еурс крестана чемад петәны оләмә инженерјасән, агрономјасән, врачјасән. Крестана завәбәтәны гәгәрвоны, мыј работнәј класс да сылән партіяыс зиләны сетә, медым Совет Сојузын ләсәдны әтә кәчәйнәс, кодлән 160 млн. јур да 360 млн. кі, а тајә—медыжыд-тор, кодәс колә гәгәрвоны. Крестана адәны: ставыс, мыј вәчә сійә странаын, вәчә став вәсна, а не озыр јәз вәсна; крестана адәны, мыј Совет Сојузын вәчә сәмын сылы бур-тор, мыј страна пышса 26 „научно-ислѣдователскәј институтјас“ ужаләны, медым озыр-мәдны сылыс мусә, медым кокнәдны сылыс уәсә.

Крестанын оз кәсјы овны најт сіктјасын, кызі сійә овліс уна немјас чәж, а агрокарјасын, кәні ем чемадыслы бур школајас, да јасмјас, театрјас, клубјас, бібліотекајас, кінематографјас. Крестанын горша кысә наука-лан, културнәј оләмлаң. Тајә став торсә крестанынәд ез-кә гәгәрво, ез ескә вермы лоны сійә гырыс вермәмјасыс, кодәс шедәдісны 15 воән Совет Сојузса работнәј класслән да крестаналән әтүвтәм выныс.

Буржуазнәј государствојасын ужалыс јәз-ыд—механыческәј вын, кодјас оз гәгәрвоны ас ужалыс културнәј значеннәсә. Тјанын ыжыдаләны трестјас, шіщныкјас, ужалыс јәзлән парачітјас. Мәда-мәдыскәд враждујтгас,

әмән ворсігас, мәда-мәдсә рәзәрпәтны зилә-гас најә ләсәдаләны мошеніческәј біржевә драмајас—і вот налән анархизмыс вәјәдіс вәвлытәм крәкәсә. Уна миллион работнәј класс поләны шыгысла, весшәрә воштысә ужалысјаслән выныс, катастрофіческәја сәдә дәтскәј смертност, сәдәны самоубіјствојас,—ізөрмә-космә културалән основнәј мусіныс—сылән ловја морт енергіяыс. І вот, тајә тор вылас ез вәдә-да, тјан сенатын вештис бәкә Лафаллет-Костіганлыс законопрәктсә, коді шәктә вәлі асәігнуйтны 375 млн. доллар безработнәј классыс отсәг вылә, а „Нью-Йорк Америкән“ публикујтә сә кушәм даннәјјас:

„Нју-Йоркын 1930-д воын патернәј мынтәмыс вәтләма 153.731 безработнәј сәмјәс; 1931-д воын—198.738 сәмјә. Нју-Йоркын быд лун патерајасыс вәтләны уна сә безработнәј сәмјәс“.

Совет Сојузын хоәјствуйтәны да ләсәдаләны законјас работнәј класс да крестана, кодјас гәгәрвомаәс му вылә частнәј собственностлыс ковтәлаунсә, гәгәрвомаәс мујас әтүвтәмыс да му вылын уәсә машинәјрујтәмыс коланлунсә, гәгәрвомаәс, мыј налы колә лоны сешәм-жә ужалысјасән, кушәмәс-фабрік-заводјасын ужалысјас, мәднәгән-кә—кәсјәны лоны странаын збымылә да тыр-бура кәчәјнјасән. Коллектivist крестаналән да коммунистјаслән лыд век әтарә сәдә дај пондас сәдны нәшта әдјәнжык сы сәртә, кызі выл быдмысјас пондасын мынтәдчыны крепостнәј право дырса коласјасыскәд.

Совет Сојузын законјастә ләсәдәны улыс-ас, ужалыс масса піас, најә артмәны уә пышкәс да оләм пышкәс, совет власт да партія формулірујтәны да вынәсәдәны сәмын сешәм законјас, кодјасәс артмәдәны работнәј-јас да крестана ужалыс, кодлән могуыс—ләсәдәны әткәд јәзлыс общество. Партія—дктатор, оләм да уә котыртыс центр, работнәј массалән нервно-мозговәј сәстема, партіялән цәл—мыјвермәмыс регыджык сәрокән унжык фізіческәј енергіја пәртны интеллектуалнәј енергіјаә, медым сетны вәла да мездәлуи быд мортлы дај став ужалысјаслы паскәдәны-сәвмәдәны ассыныс талантјасә да способностјасә.

Буржуазнәј государство ассыс ставкәсә индівідуализм вылә кутә, моладәжәс воспитывајтә ас интересјас да традиціяјас вылын.

Мәд ногыс, дәрт, оз-і вермы дај. Сәмын мә адәм, мыј бурещ буржуазнәј общества том јәз пәвстын медшәкыда чужәны анархизмлән ідејајас да теоріяјас, а сійә-нн абу јестественнәј тор, сійә-нн індә ненормалнәј

нездорової среда выло, коні жысы, пёдо-мысла, заводітоны мечтајтны обществоо зі-коз кісто́м жылыс, медым сізён шедёдны личносты неограниченној свобода. Ті тодан-ныд, мыј тіјан том јозыд оз сомын мечтајт, а дејствутё-дај,—јевропаса пресса щёкыд-жыка јуортлывлё буржуазној том јоз „шалі-то́м“ жылыс—преступленёјас вёчалом жы-лыс. Сіјё преступленёјасыс петёны оз материалној нужда раді, а „гажтёмсём“ раді, лубопытство раді. Том јоз корсёны „вёвлы-то́м“ ошущенёјас і дерт-жё—сещём преступ-ленё вёчыс јасыд абу зев бур јоз. Рабочёјјас да крестана пёв-стыс медталантлівој петасјассё ас средас кыскёмён, најёс ас інтересјас вёсна служітё-дёмён буржуаціја ошыёо „свободаём“, кор морт вермё шедёдны аслыс „бур олом“—ыж-ыд гуыс шыр роз. Но ті, дерт-жё, он пон-дёј суссыны, мыј тіјан обществоын вешёро вошёны сурс талантлівој јоз „бур олом“ кор-сан туж вылас вошёны сы вёсна, мыј оз вер-мыны венны сіјё пощёсјассё, кодјасёс лёбё-дёма буржуазној олом. Мыј мында ныга гіжё-ма сещём дарёвитёј јозјас вошём јывсыс тіан Јевропаад да Америкаад! Буржуаціја-лён исторіјасы —јоз вежор гёльмёмлён исторі-ја. Кушдём талантјасён сіјё вермас ошысны ёні? Нінёмён сылы ошыснысё разнёј Гіт-лерјас кынзі, пігмејјас кынзі, кодјас віёны ыжыдё пуксан маніјаён.

Совет Сојузса јозјас пырісны возрожден-но́ эпохаё. Октябрској революціја кыпёдіс творческој ужо уна сурс талантлівој јозёс, во сіјё јешщё абу-на тырмыёмён, медым ну-ёдны оломё рабочёј классён сувтёдём мог-јассё. Совет Сојузын абу безработнёјјасыд, і быдлаын, коні сомын ковмё пуктыны морт вын, сіјё морт выныс оз тырмы, кёт ескё најё і быдмёны сіз, кушдёма некор некон-на ез быдмывлыны.

Тіјанлы, інтеллігентјаслы, „культура доры-јаслы“, колё ескё гёгёрвоны, мыј рабочёј класс, ас кіас політическој власт бостёмён, тіјан воҙён воотас творчество выло вёвлы-то́м паскыд возможностьс.

Візёдлёј, кушдём суровёј урок оетіс исторі-ја русској інтеллігентјаслы: ез мунны најё ас рабочёј јозыскёд да ёні сесоа-і разлагајт-чёны вынтём лёгсё пін костас куртчёмён, сіёмёны еміграціяын. Регыд најё ёвётёг бы-рёны, колё сомын ёвё пёж ным ас саяс—предател ным.

Буржуаціја культуралы враждебној дај оз-і вермы мёд ногсё,—со кушдём збылауны ёні-ја буржуазној дејствительностыдлён, капіталі-стическој государствојас практыкаыдлён. Бур-

жуаціја вештіс бокё Совет Сојузлыс проект всеобщей разооруженно́ жылыс і тајё ёвё тор-јис лоб тырмыёмён, медым шуны: капіталіст-јас—соціально-опасно́ јоз, најё лёбёдёны вы-л всемірној бојна. Најё Совет Сојузёс візёны зелёдчёмён, щёктёны драгоценно́ кад да материалјас візны ёрудіјёјас лёбёдём выло, медым сізён позіс дорјисны капіталістјасыс, кодјас лёбёдчёны ускёдчыны Совет Сојуз выло да сіјё ыжыд странаё портны асла-ныс колоніјаё, асланыс рынокё. Јевропаса капіталістјаслыс дорјыёом выло Совет Со-јузса ужалысјас візёны ачыссама уна вын да средствојас, кодёс позіс ескё візны челове-честволыс культураё возродітём выло.

Сіёмём буржуаціја пёвстыс, ненавіёт вёс-на дурмём, тупомсыс повёдом буржуаціја пёвстыс чужёны-петёны векётарё унжык і унжык ідіотјас, кодјас неммында-нын оз гё-гёрвоны, мыј жылыс најё горзёны. На пыщ-кыс ёвё ідіот чукёстчё „Јевропаса дипломат-јас да господа правітелјас“ дінё со кушдём возванёёны: „Ёніја моментын желтёј раса-јаслыс вынесё колё іспользујтны Ш-ёд Интер-націонолёс пазёдём выло“. Поչё допусёитны, мыј тајё ідіотыс ердёдіс мечтајассё да на-меренно́јассё сыкод-жё „господа-правітелјас-лыс“. Вермас лоны, мыј ем-нын сещём „гос-пода“, кодјас мёвпалёны сіз-жё, кычі горзё-тајё ідіотыс. Јевропаён да Америкаён вескёд-лёны некод возын кывкуттём „господа“. Індіяын, Кітајын, Індо-Кітајын лоёмторјас (событіёјас) кыпёдёны расёвој ненавіёт Јев-ропечјас дінё дај вообще „белёјјас дінё“. Сіјё лоё-нын којмёд ненавіётён і тіјанлы, гуманістјаслы, колё зік збылыс мёвпыштлы-ны: колё-ё сіјё тіјанлы, тіјан челады? Ко-лё-ё тіјанлы „расовёј чістота“ жылыс про-повед, расёвој ненавіёт жылыс проповед, ко-дёс нубёдны Германіјаын?

Со-тај, прімерыс, колё-кё:

„Турінгіяын гітлеровцыдлён вожд, Заукел, щёктіс націонал-соціалістичес-кој группалы профестутны, медым Гјетёёс казтылан празнык выло ез лез-ны: Гергард Гауптманёс, Томас Маннёс, Вальтер Фён Молоёс да Сорбоннаса профессорёс—Генрі Ліхтенбержеёс. Пом-каыс: најё абу аріечјас-да, сы вёсна“.

Пёра-нын решітны ёвё прёстёј вопрос: код-јаскёд ті, „Культура дормысјас“? Культура те-чыс чернорабочёј сілакёд выл формаа олом лёбёдём выло, лібё налы паныд: лібё віз-ны безответственно́ хіщнікјаслыс кастасё, коді сіёмёма јурсаыс-нын да оло-на сомын інерціја оерві.

Коміёдіс Шадрін Ф. В.

1. ЗАДАЧИ НАУЧНО-МЕДИЦИНСКОГО ОБЩЕСТВА В СВЯЗИ С ПЛАНИРОВАНИЕМ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

(В порядке постановки вопроса)

Развитие научно-медицинского общества отстает от роста пролетарской общественности. Критика воспринимается, как сенсация и еще более сенсационна критика научного имени. Это главный дефект в работе научно-медицинского общества. Там иногда атмосфера душная, личное и групповое выше пролетарской общественности. А между тем партия и советская власть дали четкое указание в вопросах о самокритике и каждый день мы имеем образцы большевистской самокритики, как одного из основных методов в борьбе за проведение генеральной линии и с социалистической реконструкцией. Без этой самокритики мы не в состоянии мобилизовать активное творчество масс, провести массовый контроль и своевременно сигнализировать о дефектах. Мы особенно обращаем внимание на самокритику в научной работе, потому что не только научно-медицинское общество, но и кое кто другие работают по старинке. В результате местные отделы здравоохранения не имеют соответствующей научной-медицинской базы, что не может безусловно не отразиться на качество медико-санитарного обслуживания трудящихся. Научно-медицинское общество и в частности наше общество еще не усвоило лозунга тов. Сталина „Техника массам“. А между тем массы глубоко интересуются медициной. Вопросы рационального питания, вопросы физкультуры, жилищно-коммунальной гигиены живо интересуют колхозные, рабочие массы и должны лечь в основу научной и массовой санитарно-просветительной работы научно-медицинского общества. От этих дефектов получается то, что научные общества оторваны от массы, и у них крайне вялый темп социалистической реконструкции их работы. В организационных принципах научно-медицинского общества исключительная рыхлость. Мы должны иметь в научном обществе сектора по различным вопросам здравоохранения. Научно-медицинское общество не работает среди рабочей колхозной массы. Оно должно пропагандировать научно-медицинскую науку, разрабатывать научно-исследовательские и научно-практические проблемы социалистического здравоохранения. Кроме того, оно должно планировать здравоохранение, работу диспансера. Здрав-

отделы должны стимулировать работу общества, а профсоюзная организация, которая в настоящее время совершенно стоит в стороне, должна возглавлять борьбу за науку и технику. Научное общество должно помогать органам здравоохранения в разрешении их основных задач и даже идти вперед потому, что иногда так бывает, что аппарат бюрократичен и мало подвижен.

И вторая задача: научно-медицинское общество должно быть центром, через которое органы здравоохранения проверяют правильность ряда установок, правильность работы учреждений, правильность планов, распределение бюджета, распределение кадров. Какова работа медицинского общества в отношении разработки вопросов марксизма и ленинизма в медицине, которые являются партийно-методологической работой среди врачей? Здесь обстоит плохо дело, под словом партийность нужно понимать не только членов партии, а последовательное четкое проведение и разработку ленинской диалектики — материалистической мысли в проблемах медицины и здравоохранения. Научно-медицинское общество должно иметь членов лучших марксистов-ленинцев, кружки по изучению диалектического материализма. Кроме партийно-методологической проблемы есть еще колоссальная область специальной методики, область изучения медицины как специальности и как науки об организации социалистического здравоохранения.

Какие конкретные задачи мы ставим перед научно-медицинским обществом на настоящем этапе?

Они будут следующие:

1. Научно-практическое планирование.

Общество должно создать базу для работы секции здравоохранения, облплана, облздрава. Планы здравоохранения на вторую пятилетку, планы санитарного минимума, жилищно-коммунального строительства должны разрабатываться научно-медицинским обществом. Сдвиг, который сделан партией и советской властью, настолько велик, что медицина не поспевает за темпами таким образом, что у нас нет гигиенических норм и показателей при реконст-

рукции быта. Забота о зеленых насаждениях, правильной канализации, водоснабжении, новых социалистических городов должна так же принадлежать научно-медицинскому обществу.

План общественного питания, диеты, профотбора, планы в области медицинского образования, оздоровительные мероприятия в развитии физкультуры должны быть предметом тщательной проработки в научно-медицинском обществе. А между тем на физкультуру, как на мощный фактор повышения производительности труда, наши органы здравоохранения обращают мало внимания, это является нашим отсталым участком.

II. Научно-организационная работа

Вопросы строительства больниц, амбулаторий, применительно к местным условиям, вопросы организации музея медицинской и санитарной техники, общественного питания являются предметом работы научно-медицинского общества, так как они в доступной форме являются лучшими пропагандистами в колхозной и рабочей массе. Большой важности представляет вопрос изучения местных курортов, так как нам известно, что курортами пользуются стихийно без показаний, и этим самым дискредитируется честное имя кузницы здоровья трудящихся. Необходимо научному обществу поставить вопрос о рациональном использовании местных курортов. Создание научных библиотек есть большая забота и задача научно-медицинского общества.

III. Научно-исследовательская работа

Научно-медицинское общество должно разрабатывать темы наиболее актуальные, наиболее волнующие на данном новом этапе. Так, например, вопросы охраны материнства и младенчества, профвредности, профилактики травматизма в сельской индустрии, в лесном хозяйстве—должны быть центром внимания в научно-медицинском обществе.

IV. Подготовка кадров

Научно-медицинское общество должно быть теснейшим образом связано с врачами периферии, с медицинскими техникумами. Общество должно помочь врачам участков освежить свои знания в областных лечебных учреждениях, должно обеспечить методологическое руководство при составлении программ в медицинских школах. Научно-медицинское общество должно обратить внимание на быто-

вое положение студенчества и своим авторитетным мнением помочь местным партийным профессиональным организациям преодолеть эти трудности.

V. Техника массам

Необходимо в санитарное просвещение включить элементы массовой пропаганды научной медицины. Возьмем, например, рабфаки, пединститут, педтехникумы, где необходимо поставить ряд медицинских тем. Необходимо организовать санитарные кружки на заводе и в колхозе. Научно-медицинское общество должно сделать в общественном порядке. Общество обязано устроить при домах культуры санитарные выставки, должно командировать бригады врачей для пропаганды медицинской техники в колхозы, в лес, используя все материальные ресурсы (волшебные фонари, таблицы, плакаты, инструменты и проч.). Колоссальное значение имеет устанавление связи научно-медицинского общества с центрами рабочего быта (столовые, общежития, клубы) с предприятиями (заводы, колхозы, леспромхозы), до сих пор эта связь была слаба. Общество должно создать возможности для организации кружков оздоровления труда и быта, тубячейки. Так как вопросы питания, улучшения быта рабочих, колхозников, лесорубов являются в настоящее время узловым политическим пунктом для работников здравоохранения, это является ударным заданием научно-медицинского общества.

VI. Форма и структура общества

Для того, чтобы научно-медицинское общество было бы авторитетным и оправдывало бы форму общественной организации ни в какой мере нельзя замыкаться в круг узкой цеховщины, это было бы политической близорукостью. В научно-медицинское общество должны войти представители педагогики, педологии. Если разрабатываются вопросы коммунального строительства, санитарной техники, необходимо представительство специалистов этой области. При разработке вопросов диалектики необходимо участие представителей кооперативных организаций. Общество должно быть разбито на секции. Такой постановкой работы научного общества мы выполним исторические решения Центрального Комитета об улучшении медобслуживания рабочих и крестьян, примем значительное участие в социалистической реконструкции страны и выполнении шести исторических условий тов. Сталина.

Ив. № 31

Отв. Редактор Е. С. РОЧЕВ.

Тех. ред. Ф. В. ШАДРИН

Облит № 1070 Заказ № 1195. Тираж 481 экземпляров. Формат 72×103, 2¹/₄ печ. листов.
Количество знаков 17705 Сдано в набор 22/XI-32 г. Сдано в печать 28/X-32 г.

Типография Коми ГИЗ'а,

г. Сыктывкар.

Коммунистическая, 2.

1921

КУЛТУРА ФРОНТА

ПЕЧАТЪ ТОВАРИЩЕСТВА

ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ

Медиа-контракт № 1921

ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ
ВЪВЕДЕНИЕ

КУЛЬТУРА ФРОНТ

П Е Т Ө Б Ы Д Т Ө Л Ы Г Ы Н Ө Т Ч Ы Д

СЕТНЫ ЖУРНАЛ БЫД ШКОЛАЛЫ, ЛЫДЫСАН КЕРКАЛЫ, КОМСОМОЛ ДА ПАРТЈАЧ-ЛЫ,
БЫД ПРОСВЕЩЕНЕЧЛЫ, БӨРЛЕҢСЫЛЫ, КОЛХОҢНЫКЛЫ, РОБОЧӨЛЫ, ПРОФСОЈУҢЫКЛЫ

ЖУРНАЛ котырто ужалыясас чорыда тышкасны ВКП (б) геене-
ралнөй вич вөсна. ЖУРНАЛ мобилизүртө массабе, культура кыпөдан
ужын ужалыясас большевик ногөн тышкасны вескыдыв оппорту-
низмкөд кычи медыжыд опасносткөд өнija кадө да „шужавыв“ песовт-
чөмјаскөд да најөкөд миритчыяскөд.

ЖУРНАЛ тышкасө леинскөй национальнөй политика большевик но-
гөн нуөдөм вөсна культурнөй революция вопросјасын, тышкасө велико-
державнөй шовинизмкөд кычи медыжыд опасносткөд национальнөй воп-
росын өнija кадө, национал-шовинистјаскөд да накөд миритчыяскөд.

Лоас лөчөма өткымын ставъјас художествоа коми литература
јылые да лоасны художествоа гижөдјас пролетариат нога коми гижыясалөн

КУЛЬТУРА ФРОНТ — видчысө ыжыд отсөг парт. да комсомо-
јачејкајассаы, школајассаы, лыдысан керкајассаы. Быдөналы колө
сузөдны гажө журналсө. Сөмын секи „КУЛЬТУРА ФРОНТ“ вермас лоны
лечыд боевөй органөн, партия тузвич вөсна чорыда классөвөй вич
нуөдысөн, политехническөй школа организујтысөн, ужалые массалы
марксистско-леинскөй воспитанькө уж организујтысөн, культурнөй ре-
волюция ужын ырнуөдысөн.

КУЛЬТУРА ФРОНТ видчысө меставывса ужалыясалые гижөдјас,
кычи ичөт, шөр да гырые школајас перестроитчөны ЦК ВКП (б) да
ЦК СССР шуөмјас сөртi. Кычи лыдысан керкајас бергөдчөны ужөн
вөрын'ужалыяс дөрө

Локтан номерјасын лөб „јуасан да өтветјас“ јукөд. Гижөј јуа-
өмјас культура да социалистическөй общество стрөитөм јылые. Јуа-
санјас улө колө гижны адрес да кырымпас.

Мед быд ким вөли КУЛЬТУРА ФРОНТ!

СУЗ Ө ДАН ДОНЫС: во кежлө — 5 шайт, вожын кежлө — 2 шайт
да 50 ур, өтi төлые кежлө — 50 ур.

Редакциялөн адрес: Сыктывкар, Пединститут.